

ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ

Επιμέλεια Βασίλης Γ. Αλιμπέρτης

Ίντα θα λέατε να ασχοληθούμενε και λιάκι με τη γλώσσα που μιλούσαμενε στο χωριό. Πρέπει να μη ξεχνούμενε εμείς οι λίο πιο μιάλοι και να θυμούμαστενε έναγκερεμέ τη γλώσσα που μεγαλώσαμενε, και να έχομενε δα το νου μας, να τηνε μαθαίνουνε και τα καινούργια κοπέλια και τα κοπελούδια, για να μη τηνε ξεχάσομενε. Και επειδής η γλώσσα αυτή είναι η μητρική μας και δεν ξεχνιέται, εμάζωξα καμπόσες λέξεις και τις γράφω είπά με τη σημασία τζη η καθαριά. Όσοι μπορέιτε να ανεμαζώξετε και άλλες λέξεις που δεν τσι γράφομενε είπά, να μας τσι πέψετε ια να τσι γράφομενε κι' εϊφτές:

Κανόνες Γραμματικής στην ντοπιολαλιά:

Η ερωτηματική αντωνυμία **ίντα**, σε ερώτηση μετατίθεται ο τόνος στην λήγουσα. Π.χ. Μα **ιντά** να σας σε πώ. Πες μου **ιντά** χεις και κλαις.

Το γράμμα **γ**, όταν είναι στην αρχή της λέξεις και ακολουθεί φωνήεν, συνήθως αποβάλλεται. Π.χ. Απάντηξε το (γ)ουρνί (γ)ιατί θα φύει απού το στάβλο. **Ιντά** θα πεις (γ)έρο να σου βάλλω. Ο άνθρωπος έχει βάσανα απού την ώρα που θα (γ)εννηθεί. Πορπάτα (γ)ερά-(γ)ερά. Πάω στο γκισιμέ να (γ)εμόσω το μπιτσιβίδι. **Ιντά** λένε οι (γ)ονείς τσι (γ)ια το (γ)αμπρό; Φέρε το (γ)ομάρι να φορτώσω το (γ)άδαρο.

Αποβάλλεται όμως και όταν είναι μέσα στη λέξη και ακολουθεί φωνήεν: Πάω στη βοσκιά (γ)ιατί ε(γ)ένησενε η ζούλα. Στα βιολιά ετρα(γ)ουδήσαμενε τα νησιώτικα. Βάλε το χερνό να το τη(γ)ανίσεις. Να δεις **ίντα** (γ)ίνικενε στη πλάτσα που δε λέ(γ)εται. Εστήθηνε απάνω κι' ο (γ)έρος μετά το φα(γ)οπότι και ήτηρενε τσι βόρτες ντου. **Ιντά** πααινόρχεσαι όλη ντην ώρα; Μα **πάλι** ήναψες τζιάρο;

Το ίδιο συμβαίνει και με το γράμμα «**λ**». Κα(λ)ως εσορίσετε. Πάρε το αθότυρο και κα(λ)οφαωμένο. Άρμεξε τη ζούλα και φέρε το (γ)ά(λ)α. Να δεις εχτές χλιστό τα κοπε(λ)ούδια. **Ιντά** κα(λ)ά μαερεύεις ιτόνισσα. Βάλε τα κουκιά στο νερό αποβραδύς να μα(λ)ακώσουνε. Το κε(λ)άρι είναι (γ)εμάτο πατάτες. Πάαινε στο (λ)ογγό να εμίσεις τη λαίνα νερό.

Αλλά και με το γράμμα «**ν**». Μα ήτανε κα(ν)ένας στον καφενέ;

Τα περισσότερα ρήματα παίρνουν στο τέλος το μόριο «**νε**». Μα πόση ώρα περιμένομενε είπά κι' ακόμα νάρθει ο προκομένος. Πάμενε τώρα να πααίνομενε ιατί επέρασενε η ώρα. Εμαζώξαμενε δα και τα φασόλια και τώρα μαερεύομενε να τα φάμενε φρέσκα. Πάμενε αποειπά (γ)ια να αποφύ(γ)ομενε τη νταλαιπωρία.

Λέξεις που αρχίζουν απού το γράμμα «**ι**», ή «**η**», ή «**ω**», προφέρονται προσθέτοντας το σύμφωνα «**ν**» πριν απού το «**ι**» ή το «**η**» ή το «**ω**». Π.χ. Ήσκασα απού τη ζέστη, που με πάαινε ο νίντρως (ο ιδρώτας) ποταμός. Είχενε τόσο νήλιο (ο ήλιος), που εκάτσαμενε όλη την ώρα στο νίσκιο (ο ίσκιος). Αζανοιά που ερέβαρενε και **ιντά** να δω, εσήκωνενε σσι νώμοι (ώμοι) ντου ένα ομάρι ξύ(λ)α.

Πολλές λέξεις που αρχίζουν απού το γράμμα «**κ**» προφέρεται «**γκ**». Π.χ. Την (Γ)κριατινή (Γ)κυριακή. Πιάσε την (γ)κάμα. Τον αζάνοιενε απού τη γκορφή μέχρι τα νύχια. Εϊφτός δε γκαταπιάνετια μ' εϊφτά. Θάρθομενε τη (Γ)καθαρή Δευτέρα. Ίβαλέντου το (γ)καλύτερο (γ)κομμάτι.

ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ
Από τον Βασίλη Αλιμπέρτη

Άλφα

αβέρτα: (ενετ.averto) συνέχεια. Του'πα να μην ανοίει τη μπόρτα μα ευτός αβέρτα την ανοίει.

αβιζάρω: συμβουλευώ. Την αβίζαρα μα ευτή δεν ήκουενε καένα και ήκανενε του κεφαλιού τζη.

αβουθώ: βοηθώ, σηκώνω. Αβούθηξέ μου: Βοήθησέ με (να σηκώσω κάτι βαρύ), ή έ το γκερατά (!) εβούθηξενε μοναχός του ένα τσουβάλι 50 οκάδες.

αβρωνιά, η: (αρχ.βρύω) είδος χόρτου, οβριά. Επήα ια αβρωνιές μα δεν ήβρικα τίοτις ιατί τσι' είχανε μαζώζει άλλοι.

αγάντα: Κουράγιο. Αγάντα καμένε Ιάννη να σκάψωμενε τ'αμπέλι.

άγαρμπος ο: (α στερ. + ιταλ.garbo=κομπόσητα) ο άκομπσος, αυτός που δεν έχει τρόπους. Άγαρμπος είσαι καμένε και δεν ηξέρεις να φερθείς.

αγγαθίτης ο: είδος μανιταριού. Ήβρικα κάτι αγγαθίτες σήμερα!

αγγελιάζω: αδυνατίζω. Τον είδα τσι προάλλες και είχενε ο καμένος πολύ αγγελιάσει.

αγγελιασμένος ο: αδυνατισμένος. Αγγελιασμένο τόχεις το ριφάκι.

άγγονας ο: ο εγγονός, αγγόνα: η εγγονή. Ήρθενε δα κι ο άγγονάς μου σωστός άντρα να μην αμπασκαθεί.

αγιάζι το: το δυνατό κρύο με ψιλόβροχο (τουρκ.ayaz). Επήα να ξεμπαστουρώσω τσι ζούλες και μ'έφαενε τ'αγιάζι.

αγκαζάρω: δεσμεύω. Μπορώ να αγκαζάρω το άδαρό σου να κουβαλήσω μια ιχιά μπατάτα από ιτού μέσα;

αγκερίδα η: Μακρύ λεπτό ξύλο με καμπύλη στην άκρη για να τραβιούνται τα κλαδιά για τη συγκομιδή καρπών. Φέρε την αγκερίδα να κόψω κάμποσα σύκα που δε τα σώνω.

αγκινάρι το: σημάδι που κάνει ο βοσκός στο αυτί των ζώων.

αγκινιάζω: Εγκαινιάζω. Έλα το βράδυ που θ'αγκινιάσω το βαρέλι το κρασί.

αγκύλι το: το αγκάθι (αρχ.αγκύλη=το αγκάθι, κεντρι). Πιάσε τη σακοράφα να μου βγάλεις ένα αγκύλι που ήμπενε το δαχτύλι μου.

αγκυλώνομαι: τρυπιέμαι (από το αγκύλι). Ήπιασα ένα φαραώσυκο κι αγκυλώθηκαν όλα τα δαχτύλια μου.

αγκυλώνω: τρυπώ. Κάμε στη μπάντα να μη σε αγκυλώσω με το φρύανο.

αγλέουρας, ο: ήφαενε τον αγλέουρα=έφαγε πολύ λαίμαργα μεγάλη ποσότητα

άγλισμα το: το καθάρισμα. Πάω ν'αγλίσω τον αό (αγωγό)

αγλώ: καθαρίζω. -Μα ίντα πολεμάς εϊτού; -Αγλώ το λογγό από τσι βούρκοι.

αγώϊ το: το ζώο για μεταφορά και η μεταφορά πραγμάτων (αρχ.αγώγιον=φόρτωμα άμαξας). Αύριο έχω αγώϊ ια τη Χώρα.

άδανος, ο: κολλητική ουσία που υπάρχει σε θάμνους όπως η αζαριά. Ήχασα το δρόμο κι' ήπεσα σε κάτι αζαριές και (γ)έμωσα άδανοι.

(γ)άδαρος: γαϊδαρος. Σωμάρωσε το (γ)άδαρο.

αδειάζω: έχω καιρό, έχω χρόνο. Δεν άδειασα να'ρθω να σε δω.

αδικοφαϊά η: η αδικία. Με αδικοφαϊά με νίκησες.

αδουροκυλίστρα η: μέρος ίσιο με χόμα όπου κυλιούνται οι γαιδάροι για να διώξουν κυρίως τα ενοχλητικά έντομα.

αελάδα η: η αγελάδα. Πάαινε βρέ κόπελε να μεταδέσεις την αελάδα.

αερικά τα: νεράιδες ή ξωτικά

αθάνατος ο: αιωνόβιο κακτοειδές φυτό

αθότυρο, το: ανθότυρο. Πέψε μου καένα αθότυρο.

αίντεστε: πάμε. Αίντεστε να φύομενε.

ακατάλυτος ο: γερός, ανθεκτικός. Ακατάλυτα είναι εϋφτά τα παπούτσα.

ακλουθώ: ακολουθώ. Ακλούθα δα και να μαϊτζάρεσαι (να βιάζεσαι).

ακλούμπι, το: μεγάλο φλασκό που χρησίμευε να μετρούν την ποσότητα του γάλατος

ακλουμπώ: κολυμπώ. Εκλούμπησα κι εώ στο λογγό ια να ντροσιστώ και πλευριτώθηκα.

ακουνάλι το: Το ώριμο σύκο, αλλά και συνεκδοχικά κάθε πολύ ώριμος ή πολύ ψημένος καρπός. Κάτι ακουνάλια μόνου ήβρικα στη συκιά. Ή: Βγάλε τσι γλυκοπατάτες από τη παραστιά με ευτές εϊνίκανε ακουνάλι.

αλαΐ μ' αλαΐ (ιδιοματ): όλοι μαζί, χέρι-χέρι. Εμαζέψαμενε τα φασόλια, αλαΐ μ' αλαΐ.

αλάργα: μακριά. Κάτσε αλάργα από το μούλο ιατί στήνεται.

α(λ)άτσι το: το αλάτι. Μα που ήβαλες τ'α(λ)άτσι;

άλεσμα, το: το αλεύρι που γίνεται στο μύλο. Πάω στο μύλο να πάρω και τ' άλεσμα.

αλευρίτης, ο: είδος μανιταριού της Κωμιακής. Ήβρικα κάτι αλευρίτες και κάτι αγκαθίτες και κόπιασε να φάμενε.

Αλισάφη η: η Ελισάβετ. Μα ποιανής είσαι; Τσ' Αλισάφης του Μιχαλοέργη.

αλιτάνα, η: μικρός κήπος πλάϊ σε κατοικίες. Κόψε δυο σταφύλια απ' την αλιτάνα.

αλογόμι(γ)α η: Είδος μεγάλης και ενοχλητικής μύγας που «συχνάζει» κυρίως στα γαϊδούρια. Πρόσεχε τσ' αλογόμιες ιατί τζιμποκαύγουνε.

αμανίτης, ο: το μανιτάρι. Ακόμα δεν ετηάνισες τσι αμανίτες;

αμασκάλη, η: μασχάλη. Πάρε στην αμασκάλη σου δυο κλήματα να ρίξεις στσι ζούλες.

αμάχη η: η έχθρα. Είναι είτονες κι έχουνε μιαν αμάχη...

αμάχομαι: μισώ. Μα ιάντα τον αμάχεσαι ετσά; Ίντα σούκαμενε;

άμε: πήγαινε, φύγε. Άμε στο Γκισιμέ να εμώσεις το μπιτσιβίδι.

αμέτι μουχαμέτι: (ιδιωμ) επίτηδες. (τουρκ. Amet muhabbet). Αμέτι μουχαμέτι τόβαλες να με διαολίσεις.

αμμώνω: ορκίζομαι, άμμωσε ότι λες αλήθεια. -Ετσά να'χω και 'ειά ανί σου λέω ψόμματα.

αμολάρω: ελευθερώνω, ξεδένω (ιταλ. Ammolare). Αμόλαρε τη ζούλα: λύσε τη γίδα. Ο γάδαρος είναι αμολαρητός και θα πάει στ' απαντημένα.

αμόντι: άνω κάτω. Ήκαμές τα πάλι αμόντι.

αμούργα η: το κατακάθι του λαδιού. (Λατιν. Murca, αρχ. Αμόρη). Άλειψε το τυριά με αμούργα και βάλε τα στο κελάρι.

αμουρούζος, ο: ερωμένος, ο αγαπητικός (ιταλ. Amore). Μα ποια είναι βρε η αμουρούζα σου;

αμπαδιά, η: κατσικά χωρίς κέρατα. Ήρμεξες την αμπαδιά;

άμπακος ο: το πολύ φαγητό που έφαγε κάποιος (ιταλ. abacco). Ο Θεός να φυλάει που ήφαενε τον άμπακο.

αμπασά η = στενή δίοδος κλεισμένη συνήθως με κλαδιά. Έμπα και κλείσε και την αμπασά.

αμπασάδα, η = ελαφρά εργασία (αρχ. Έμπασις, αγγλ. Pass). Παράτησε δα το χληστό (=παιχνίδι βλ.λ.) και κάμε και καμιάν αμπασάδα.

αμπόδιωνας, ο: το μπατζάκι του παντελονιού. Ράψε μου τον αμπόδιωνα ιατί εξηλώθηκε.

αμπονώρα: αργά.

αμπράτσι, το: . (πιθ.το σταυρωτό της βράκας στο στήθος Δεν έχω τόπο μα θα το βάλω μες στ'αμπράτσι μου.

αμπρός: μπροστά. Αξάνοιε αμπρός σου να μη πάζ πήμυτα.

αμπρουζά: όταν σηκόνουμε κάτι στην πλάτη. Πάρε το κοπέλι αμπρουζά ιατί εκουράστηνε.

αμπρουστά: εμπρός, αλλά και πριν. Εξέχασα ίντα λέαμενε πιο αμπρουστά

αμπρουστιλίνα,η: το σχοινί που στηρίζει το σαμάρι με το λαιμό του ζώου. Απάντεχε να σφίζω την αμπρουστιλίνα του αδάρου στον ανήφορο ια να.μη ξεγλυστρίσει το σομάρι και φύουνε τα καφάσα και πάνε χαμένοι οι κόποι μας.

αμπώθω: σπρώχνω. Μα δα εώ αμπώθω.

ανάκαρη, η : κουράγιο, αντοχή. Δεν έχω ανάκαρη ν' ανέβω τσι σκάλες.

αναμπαμπούλα η: η αναστάτωση, η πολλή φασαρία (ενετ. ala babala = στο βρόντο). Εφαώθησανε δυο εχτές στο καφενείο και εϊνικενε μιαν αναμπαμπούλα που να σου τα λέω.

ανάφεντος ο: ο χωρίς αφέντη, πατέρα.

ανεβά(λ)ουσα (η) = πηγή νερού (αρχ.αναβλύζω). Πάαινε τη αδάρα να τηνε ποτίσεις στην ανεβάουσα.

ανεβολάζω: αρχίζω να κινούμαι, ανεβόλαξε: κινήθηκε. Εκόντεψενε να ξεκάμει το ρίφι μα τώρα αρχίνιζενε να ανεβολάζει.

ανεβουθώ: Βοηθώ κάποιον να σηκώσει κάτι. Κάτσε να σε ανεβουθήξω να σηκώσεις το καφάσι.

ανεγλύφομαι: έχω λιγούρα για κάτι. Μα λέω πως το ληξεύγεις το χερνό και ιαυτό ανεγλύφεσαι.

ανεγριεύγω: εξαγριώνομαι. Βρε μη νηματίζεις το μούλο ιατί ανεγριεύγεται και θα σε ρίξει χάμε.

ανεδιάζω: συγυρίζω. Σήμερα ανέδιασα το μπαούλο και το τι σαβούρα επέταξα.

ανέδιασμα το: συγύρισμα.

ανεδοσά, η : η μυρωδιά της υγρασίας απ' την κλεισούρα. Άνοιξε ερά ερά ιατί μυρίζει τσ' ανεδοσάς.

ανεκίνησες, οι : σημαντικές εργασίες στο σπίτι. Δεν ημπορώ τώρα ιατί έχομενε κάτι ανεκίνησες στο σπίτι.

ανεκωλώνω: βάζω τα ζώα σε συγκεκριμένο τμήμα χωραφιού και όχι στη μάντρα. Πάω να ανεκωλώσω τσι ζούλες.

ανελαμπή, η : η λάμψη. Αξάνοιε μιαν ανελαμπή που έχει η παραστιά

ανεμαζώνω: Τα μαζεύω όλα. Ήρθενε η πονηρή κα τ'ανεμάζωξενε όλα.

ανεμαλιάρης ο: χωρίς καπέλο.Μα ανεμαλιάρης είσαι με τέθια ζέστη;

ανεμίζω (το προζύμι): ανακατώνω το προζύμι με το αλεύρι νερό.

ανεμιλησά, η :μουγκαμάρα. Μα ανεμιλησά έχεις και δε λες τίοτα;

ανεμπάμπουλος: άτσαλος, απρόσεχτος.

ανεντουμπανίζομαι : τραντάζομαι. Ήφαινε τα σώθια μου ετσά που ανεντουμπανίζουνταν το αμάξι.

ανεούλα, η: αναγούλα. Ήφαι κάτι γλυστρίδες στη στέρνα και τώρα έχω ανεούλες στο στομάχι μου.

ανετάζω: επανатаκτοποιώ πράγματα ή ψάχνω πράγματα. Ανετάζω το ντουλάπι. Μα ίντα κάνεις ειτού και ανετάζεις τη κασέλα;

ανετσουλώνω: όταν αγριεύει το ζώο. Επήα να τηνε χαϊδέψω και μου ανετσούλωσενε.

ανετσούμπαλος ο: ο άγαρμπος. Ανετσούμπαλος που είναι ο καμένος.

ανετυκλίζω: γνέθω.

ανεϋρίδα: η γύρα. Άμα δε μπορείς τσι σκάλες, έλα από την ανεϋρίδα.

ανεϋρίζω: γυρίζω γύρω γύρω. Ανεϋριζα μα δεν τόβρηκα.

ανέφαμα το: η επανεμφάνιση (ανά + φαίνομαι). Θωρώ τη Κωμιακή από τ'Ανέφαμα.

ανεφταόρατος (ο) = εξαφανισμένος (εφτά (φορές) αόρατος). Εκεί που τον εθώρου, σε μια στιγμή εΐνικενε ανεφταόρατος και τον ήχασα.

ανεχαράζω: αναμασώ. Ύρισε να δεις πως ανεχαράζει το λύκωμα.

ανεχετζώνω: ανατριχιάζω,μου σηκώνονται οι τρίχιες. Πρι να ροδίσει επέρασα από τον Αη Γιώργη κι' ανεχετζώσα.

ανεωρά η: το μετάνοιωμα για κάτι που κάνει κάποιος.

ανεωρεύω: Μετανοιώνω για κάτι που έκανα σε κάποιον. Μούδωκενε ένα κεφάλι τυρί και τώρα μου το ανεωρεύγει.

ανίπλυτος, ο: άπλυτος. Βρε συ μα ανίπλυτος επόμεινες;

ανίψηστος, ο: άψηστος, μεταφορ. ο ανώριμος. Ανίψηστος είσαι καμένε και δε μπορείς να σηκώσεις ένα ομάρι κουρκουλιές.

ανοστοπάρετζος ο: ο άκοιμπος, ο κρύος άνθρωπος. Θέλει να κάνει τα κόρπα ντου στο χορό μα είναι ανοστοπάρετζος ο καμένος.

αντέρενας, ο: είδος γαρδουμιού μόνο με έντερα.

αντιλιάδι το: εργαλείο γνεσίματος μαλλιού.

αντολιασμένος ο: ο πολύ πεινασμένος. Βάλε ερά ερά να φάω ιατί είμαι αντολιασμένος

αντράκλα η: η γλιστρίδα (αρχ.ανδράχλη). Φυτό που τρώγεται σαλάτα. Ήκαμα μια σαλάτα με αντράκλες...

Αντριάς, ο: Αντρέας. Πότε πέφτει του Αη Αντριά;

αζάϊ : τα αλεστικά (η αμοιβή του μυλωνά). Δυο οκάδες αλεύρει βάστηξε για αζάϊ.

αξαμώνω: σημαδεύω. Μα ζαβός είσαι και αξαμώνεις εμένα;

αξανοίω: κυττάζω. Ίντα μ' αξανοίεις καλά- καλά;

αξαορέγω: εξομολογούμαι. Πάω στην εκκλησιά να μ' αξαορέψει ο παπάς

αξαριά ,η: θάμνος άγριος που φυτρώνει στα βουνά. Εέμωσα καλιτσάνοι από τσ'αξαριές.

αξαώνισμα το: το καθάρισμα του ναού (αγωγού). Θέλει αξαώνισμα ο ναός (ο αγωγός)

αξαωνίζω: καθαρίζω υδραύλακα. Πάω ν'αξαωνίσω τον αό (αγωγό).

αξινίδες, οι: φυτό με ξινή γεύση.

άξος ο: ο ικανός (απ' το άξιος). Μα είναι άξος μπάρεμου να φορτώσει το (γ)άδαρο;

αουδέρω: περιποιούμαι προσέχω. Είδες πως τον αούδερενε τον άντρα τζη;

αούπι: όταν σηκώνει κάποιος κάτι βαρύ ψηλά. Τον άρπαξε και τον ήκαμε αούπι.

άουρος, ο: άγουρος. Μη τα κόβγεις άουρα τα σκάμνα.

Άουστος, ο: ο Αύγουστος. Τον Άουστο απαντέχω που θάρθουνε κι' οι ξενικοί.

άουστρος ο: η αγριάδα, άγριο χόρτο που φυτρώνει στα σπαρτά. Εφαώθηκα να βγάλω τον άουστρο αφού το ποτιστικό.

απακούω: απαντώ. Σου φώναζα και δεν απάκουες.

απαλάϊα, τα: τα πρόχειρα ρούχα ή αυτά που είναι για πλύσιμο. Φέρε μου τα απαλάϊα να βάλω να πάω στη δουλειά..

απαντέχω : περιμένω. Απάντεχα να φανείς μα τίοτις.

απαντημένα τα: χωράφια περιφραγμένα για να μη μπαίνουνε ζώα. Ήμπηκενε το λύκωμα μες τ' απαντημένα και θάχομενε μπλεξίματα με το δεργάτη.

απαντήρα η: η πέτρα ή κάτι ανάλογο που κλείνει την τρύπα της στέρνας που φεύγει το νερό. Άνοιξε την απαντήρα να ποτίσω

απαντούμαι: συναντιέμαι. Εχτές απαντήχτηκα πάλι μ' αυτόν και συχίστηκα.

απαντώ: εμποδίζω, συναντώ, αποκρίνομαι. Τον απάντηξα πάλι από του πέρα. Ή: μά ιάντα δεν απαντάς που ξελαρυγγιάστηκα να σου φωνάζω. Ή: αν δεν τον απάντουμουν ήθελ' άχει άσκημα ξεμπερδέματα.

απατός ο: εαυτός. Μα απατός σου μόνου ήρθες; Ιάντα δεν ήφηρες και το κοπέλι;

απέ: μετά. Κι' απέ ίντα εϊνικενε.

απιδόκοπα τα: Κομένα και ξεραμένα στον ήλιο κομμάτια αχλαδιών (αρχ. απίδι). Μα ήπλωσες τα απιδόκοπα στον ήλιο;

απιθαμή η: η σπιθαμή, η παλάμη (ως μέγεθος). Μιαν απιθαμή είναι και θέλει να κάνει και το παληκάρι.

απισιλίνα η: το σχοινί που κρατά το σαμάρι του ζώου με την ουρά του. Σφίξε ντου την απισιλίνα ιατί είναι κατήφορος και θα φύει το σομάρι.

απίσω: πίσω. Αξάνοιε και μια ιχιά εμπρουστά σου και μην αξανοίεις συνέχεις απίσω.

απλοκαμός ο: το πλοκάμι του χταποδιού. Μα εψηθυνε καένας απλοκαμός μπάρεμου;

αποδέλοιπα τα: τα υπόλοιπα

αποδοσίδι, το: το δέμα που αποστέλλεται με τους ταχυδρόμους του χωριού. Σούπεσα με το ταχυδρόμο αποδοσίδι γράψε μου ανί ντό'λαβες

αποζάλεψενε: πήγε κάπου και ξεχάστηκε.

απόθε: απ'οπου. Έλα απόθε μπορείς

αποθέτω: ακουμπώ. Απόθεξέ το χάμω.

απόϊπά: από δω. Μη πααίνεις από ιτού, έλα απόϊπα που είναι πιο ισοπατερά.

αποκόβγω: σταματώ, κόβω. Αποκόπηκέ ντονε η εμιλιά. Μα δεν την απόκοψες ακόμα τη ζούλα;

αποκούμπι το: το στήριγμα. Εέρασενε ο καμένος μα έχει αποκούμπι τη θυατέρα ντου.

αποκρέβατος ο: ο χώρος κάτω από το κρεβάτι. Μα που ήβαλες τσι πατάτες; Στον αποκρέββατο είναι

απολυταριά η: α) πετροβόλημα, β) η είσοδος του νερού στην πρασιά γ) το πέταγμα του ραβδιού. Ήριξά ντου του τράου μιαν απολυταριά που τον έτσουξενε. Μα ήκοψες την απολυταριά στην πρασιά;

απομυρώνω: θυμώνω. Μα ιάντα απομυρώνει εϊφτός;

απόπατος ο: το αποχωρητήριο. Απόϊπα είναι ο απόπατος.

απόσκιος ο: ο ίσκιος. Να δεις ένα απόσκιο που κάνει η συκιά.

αποσκιώνει: πέφτει σκιά. Έμπα μέσα τώρα που απόσκιωσενε

αποσπερνό το: το βράδυ

αποστήνω: κρυώνω κάτι. Μα αποστήθηκε το φαΐ για να κενώσει;

αποσφουνιάζω: στραγγίζω, στύβω. Περίμενε μια ιχιά ν' αποσφουνιάζω τα ρούχα.

αποτελεύω: τελειώνω. Μα δεν αποτέλεψες ακόμα το τσάπισμα;

αποτρώω: τελειώνω το φαγητό. Μια ώρα σφαώνεις κι' ακόμα δεν απόφαες;

αποτσιτώνομαι: τεντώνομαι. Συνεκδ. φοβερίζω. Να δεις πως αποτσιτώνεται το κοπέλι. Μα κοιμούσουνε και αποτσιτώνεσαι;

αποϋρίζω: προσέχω κάτι να μην το χαλάσω γρήγορα. Να τ'αποϋρίζεσαι τα παπούτσα σου για να βαστήξουν κάμποσο.

αποφόρι το: ρούχο χρησιμοποιημένο (από + φορώ). Το'πηρα για καινούργιο το φουστάνι και ευτό είναι αποφόρι.

αραθυμιά η: η επιθυμία. Φχαριστώ για τα βερύκαοκα και είχα τα μιν αραθυμιά...

αραθύμισα: επεθύμισα. Αραθύμισα νάχα μια ιχιά ζούλα με μακαρονάδα.

αραθυμισμένος ο: αυτός που έχει μεγάλη επιθυμία για κάτι. Μα αραθυμισμένος είσαι πάλι για (γ)ούπες, αφού και την προχτές πάλι (γ)ούπες είχαμενε.

αριβάρω: φθάνω, έρχομαι. Εγώ σου λέω ότι όπου νάναι θ' αριβάρουνε.

αρμεός, ο: πλήνιο δοχείο που αρμέγουν μέσα το γάλα. Εσκούνταψα κι' ήσπασα τον αρμεό και που θ' αρμέξομενε τώρα τσι ζούλες.

αρμέω: (αρχ. αμέλω): αρμέγω.

αρμούτης ο: μικρός λαγός. Ήπιασα έναν αρμούτη μες στην αμπασιά με τα χέρια μου.

αρνεύω: ημερεύω. Βρε πέ του τίτοτα ν'αρνέψει.

άρο'Μάη (Ιδιομ): όπου νάναι, σύντομα. Άρο'Μάη θα πάω φαντάρος.

αρπώ: Αρπάζω. Τον αρπώ απού τη μέση και τονε ρίχνω χάμω.

άρτυκας ο: είδος φυτού. Όλο αρτυκίες εέμοσενε το χωράφι.

αρχινίζω: αρχινώ, αρχίζω. Αρχίνιζενε πάλι να πιτυλίζει.

ασβολώνω: μουτζουρώνω. Επήα να πλύνω τη κατσαρόλα κι' ασβολόθηκα.

ασκούδα η: είδος ελιάς που ωριμάζει στο δέντρο. Έλα το βράδυ που θα φάμενε και ασκούδες.

άσπα η: απότομη κατηφόρα, κατρακύλα. Μη πααίνεις στην άσπα γιατί θα πέσεις και θα κάνεις μπαμπούνα.

αστενίζομαι: νευριάζω πολύ. Μια κουβέντα τούπα κι αστενίστηκενε πάλι.

αστενισμένος ο: ο νευριασμένος πολύ. Μα ίντα παθες και κάνεις σαν αστενισμένος;

αστοιβή, η: αγκαθωτός άγριος θάμνος. Είχενε νυχθιάσει και δεν ήβλεπα και εθάρουμουνε τσι αστοιβές για πέτρες να πιαστώ και εμπήκα παντού.

αστραβοριά, η: ποικιλία αχλαδιάς.

ασφονταμιά, η: ο σφένδαμος. Στην ασφονταμιά είναι κρεμασμένος ο ντουράς.

ασφοντόνα, η: σφεντόνα. Ολημέριο τζη μέρας υραποϋρίζει με την ασφοντόνα ντου.

ατσάλαχος ο: θόρυβος. Ω για μά ίντα ατσάλαχος ακούστηνε;

άτσαλος ο: ο ακατάστατος, ο απρόσεκτος (αρχ. ατάσθαλος).

ατσίδα η: η νυφίτσα, το κουνάβι (αρχ. ακτίς=Νυφίτσα).

ατσικνούδα, η: τσουκνίδα. Ήπιασα μιν ατσικνούδα και ακόμα με τρώει το χέρι μου.

ατσίνωρα, ο: το μπούτι. Με πονεί μες στον ατσίνωρα.

αυγινά: την αυγή

αφάνα η: θάμνος του βουνού.

άφαος ο: ο νηστικός. Μα άφαος είσαι ακόμα;

αφεδιά η: ο εαυτός. Μα η αφεδιά σου ήρθες πάλι;

αφερούντου: μπράβο του. Άφερούντου μπάρεμου του κοπελιού που ήσκαψενε τ'αμπέλι.

άφουκλα, η: ή πέτρα ή το αντικείμενο που βάζουμε στο δώμα ή αλλού, για να διευκολύνεται η ροή του νερού.

άφτω: ανάβω (αρχ.αφή=άναμμα). Άψε ερά ερά τη φωθιά ιατί ετσέρμιασα (πάγωσα).

αχαϊρευτος ο: ο ανεπρόκοπος (α στερ + χαϊρι=προκοπή).

αχαμνός ο: ο αδύνατος (αρχ. χαύνος=αδύνατος)

αχερίζω: δίνω κάτι σε κάποιον . Του τ'αχερίσανε όλα (του έδωσε όλη την περιουσία)

αχλαδούνα η: ποικιλία μεγάλου αχλαδιού.

αχτύπαλος ο: το άγουρο σύκο. Εγλίστηρησενε κι' ήσκασενε χάμω σαν αχτύπαλος.

[Επιστροφή](#)

Βήτα

βαβουκίζω: ασχολούμαι χαλαρά με διάφορες εργασίες. Ποιος είναι εκείνος που βαβουκίζει ειδικά στο χαλί

βάβουλας ο: ο σκούρκος, μαύρο μεγάλο έντομο. Αξάνοιε να μη σε φάει ο βάβουλας.

βαβούνια, τα: έντομα, ζωΰφια. Ήφηκες το τυρί όξω κι εέμωσενε βαβούνια.

βαεύγω: καθυστερώ. Ήπρεπενε να ήτανε φερμένος αλλά βαεύγει από ετού κάτω.

βάθρακας ο: βάτραχος. Σα του βάθρακα είνικενε η κοιλιά μου απού τα νερά που ήπια

βαϊάρικα τα: τα ζώα που βόσκουν μόνα τους. Έχω καμιά τριανταριά βαϊάρικα στο Μπερίβολο.

βακέτα η: χοντρό δέρμα ζώου κατεργασμένο (ιταλ.vacheta)

βάρδα: έκφραση που προειδοποιεί να φυλλαχτεί κάποιος (ιταλ.varda =πρόσεχε). Βάρδα φουρνέλλο.

βαρεμός ο: η βαριεστημάρα. Βαρεμός ήτανε εχτές στα βιολιά.

βασίλεμα το: το ηλιοβασίλεμα.

βάτεμα το: η γονιμοποίηση των ζώων.

βατεύγω: (για τα ζώα): γονιμοποιώ. Πάω τη ζούλα στο τράο να τη βατέψει.

βγατίζω: τελειώνω. Κοντεύγεις να βγατίσεις τη μπου(γ)άδα ειτόνισα;

βεγγέρα η: συνάντηση γειτόνων (ιταλ.vegghera). Να δεις βεγγέρα εχτές το βράδυ στο δώμα.

βελονίζεις: όταν κάτι πονάει πολύ έντονα. Έχω ένα πόνο στο όφο μου που με βελονίζει

βεντούζα η: τρόπος θεραπείας της γρύπης (ιταλ.ventosa). Θερμαίνεται ένα ποτήρι με φλόγα που ανάβει σε βαμβάκι που έχει εφαρμοστεί σε ένα πηρούνι και έχει εμποτιστεί σε οινόπνευμα, το οποίο εφαρμόζεται στην πλάτη του ασθενούς, και με το φούσκωμα που προκαλεί το δέρμα στο σημείο της βεντούζας, απομακρύνεται το κρύωμα.

βέργα η: Λεπτό ίσιο κλαδί δέντρου χωρίς φύλλα (ιταλ.verga). Δως του μια με τη βέργα να μη το ξανακάνει.

βερεσέδια τα: τα ψώνια που γίνονται με πίστωση (τουρκ.veresiye). Δως μου ένα πακέτο τσιάρα και γράφτα κι' εφτά στα βερεσέδια.

βιδιάζει: σταματά η βροχή. Μόλις βιδιάζει να φύεις και να πας να μη βραχείς.

βλακέντιος ο: Ειρωνική έκφραση για κάποιον που έκανε κάποια ανοησία.

βλασερό το: μαλακό ψωμί. Μα είναι μπάρεμου βλασερό το ψωμί;

βλαστημοθέϊ το: το υβρεολόγιο. Ν' ακούσεις καυγά: Ήριξέ ντου βλαστημοθέϊ...

βοή που μούρθενε: (ιδιομ) συμφορά μου. Βοή που μούρθενε. Ένας λαφιιάτης εϊπά.

βοή του νου μου: (ιδιωμ.) αλίμονό μου.

Βόθροι οι: Παλαιά ονομασία της Κορώνου (αρχ. βόθρος=λάκκος)

βολά η: φορά. Μια βολά κι' εώ είπα να έρθω καβαλάρης στο άδαρο και παρά λίο να με ρίξει το λύκωμα

βολεί ή βολιέται: βολεύει. Δε μου βολεί ετσά πούπεσα. Δε βολιέσαι ετού; Έλα εϊπά πούναι πιο μα(λ)ακά

βολή η: η σωστή πλευρά. Μα από πού είναι η βολή τση ζακέτας;

βόρτο το: η πέτρινη καμάρα που χώριζε το σπίτι σε δύο μέρη. Κρέμασε στο βόρτο το ντουρά.

βόσκα, η: η οικόσιτη κτηνοτροφία και μεταφορικά το φλέρτ. Στη βόσκα επήα τσι κριβίτσες. Να δεις βόσκα τα κοπέλια στα βιολιά.

βοσκαρούδι το: νεαρός βοσκός. Στσι Κολούρες εμπρόβαλενε ένα βοσκαρούδι με καμιά δεκαριά ζούλες.

βοσκιά η: η επιμέλεια του κοπαδιού. Μα που είναι ο κόπελος; Στη βοσκιά είναι

βοσκίζομαι: επί ζώων όταν ψάχνουν τροφή και μεταφορικά φλερτάρω. Μα εβοσκίστηκες καθόλου εχτές στα βιολιά;

βούβα: σκάσε. Πιο επιτακτική έκφραση: Σκάσε και βούβα

βουβαίνομαι: σωπαίνω (αρχ.βωβός). Μόλις τούπα την αλήθεια εβουβάθηνε.

βούδι το: βόδι. Συνεκδ. ο ανόητος. Μα βούδι είσαι και δε (γ)καταλαβαίνεις ίντα σου λέω;

βουδώνω: αποκτώ σύντροφο. Μα ήκουσα πως εβούδωσενε ο ανηψός σου με την αζαδέρφη μου.

βούκινο το: Μεγάλο κέλυφος κοχυλιού που χρησιμεύει να δυναμώνει τη φωνή για να ακούγεται μακριά. Εξ ου και η έκφραση: Έγινε βούκινο.

βούκλα, η: σιδερένιος μηχανισμός του σχοινιού που δένουν τα ζώα για να μην στριφώνει.

βουλίστρα η: το τοπικό γκρέμισμα πεζουλιού από βροχή. Θέλω να σάσω μια βουλίστρα στο λάκωμα.

βουλώ: γκρεμίζω (αρχ.βολίζω). Θα βουλήσω το σταύλο.

βουρβουλιές οι: η κοπριά των γιδοπροβάτων. Μάζεψε από το σταύλο τω ζουλώ τσι βουρβουλιές να τσι πάμενε στο χωράφι.

βουτάκι το: μούσκεμα. Μ'έπιασενε ένας κατακλυσμός κι είνηκα βουτάκι.

βουτώ: αρπάζω, κλέβω. Πρόσεχέ τονε εϊφτό ιατί βουτά.

βρεχτοκούκια τα: κουκιά μουλιασμένα στο νερό για νηστεία. Σήμερα δεν έχει κρέας, έχει βρεχτοκούκια.

βροντοβουλώ: γκρεμίζω τοιχο κάνοντας πολλή φασαρία.

βρούλα τα: τα βούρλα.

βυζινές ο: παλαιά ζυγαριά (ίσως λατιν.business=εργασία). Έλα να το ζυάσομενε στο βυζινέ.

[Επιστροφή](#)

Γάμα

(γ)άδαρος ο: ο γάϊδαρος (αραβ.gaidar)

γαλανός ο: ο ανοιχτός, ο ξανθός.

γαλιφιά η: το καλόπιασμα (ιταλ.gaglioffo). Πρόσεχε τονε ιατί όλο γαλιφιές σου κάνει.

γαλότζα η: λαστιχένια μπότα (ιταλ.galozza).

(γ)αμπρίζω: ψάχνω ταίρι (από το αρχ.γαμβρός)

γανώνω: κάνω επάλειψη με το καλάϊ (κασσίτερο) οικιακά σκεύη.

γανωτζής ο: Αυτός που περνά με καλάϊ (κασσίτερο) τα σκεύη.

γαρδούμι το: γαρδούμπα. Έλα που ήκαμα κατι γαρδούμια να φάμενε.

γάρμπα η: ο καλπασμός. Να δεις γάρμπα η αδάρα που δεν εσταμάτανε.

Γαρμπής ο: ο Ν.Δ. άνεμος (ενετ.garbin Τουρκ.garbi)

γαρμπίλι το: το χαλίκι το ψιλο (ιταλ. garbuglio).

γάρμπος το: η κομψότητα (ιταλ. garbo). Έχει ένα γάρμπος...

γάτης ο: ο γάτος. Βάρτου του γάτη τα ψαροκόκκαλα.

(γ)αύλισμα το: γαύγισμα. Μα ιάντα (γ)αυλίζει το κουλούκι.

γγίζω: αγγίζω και μεταφορ. Κλέβω. Δε τούγγιξα και κάνει όπι πονεί. Ή: Πρόσεχε τονε ιατί γγίζει.

γδυτός ή γδυμένος ο: σφάλιξε τη μπόρτα ιατί είμαι γδυτός (γδυμένος).

(γ)ητεύγω : ξορκίζω το κακό, θεραπεύω. Να πας στη κερα Κατίνα που ξέρει να σου το ητέψει να ξεπρηστεί.

γιάντα : γιατί. Μα (γ)ιάντα και δεν ήρχουσου που μούχες λειμένα.

γιάνω: (αρχ.υγιαίνω) γίνομαι καλά.

(γ)ίνομαι: γίνομαι, ωριμάζω. Δεν ε(γ)ινήκανε ακόμα τα σύκα. Ε(γ)ίνηκενε το φαϊ;

(γ)ινωμένος ο: ώριμος. Μα δεν είναι ακόμα (γ)ινωμένα τα σταφύλια

γκαγκαρώνω: «κοκκαλώνω» απ' το κρύο. Άναψε τη παρταστιά ιατί εγγαγκάρωσα.

γκαζοντενεκές ο: ο τενεκές, το δοχείο για υγρά (τουρκ.teneke)

γκανιάζω: διψάω πολύ. Φέρτου νερό ιατί εγκάνιασενε.

γκανίζω: φωνάζω δυνατά (αρχ.γαρύω). Ίντα θες πάλι και γκανίζεις.

γκανίζει: γκαρίζει . Μα πάλι φαϊ θέλει το μαυρολίκωμα και όλο γκανίζει.

γκαρδιοκόβγω-ομαι: τρομάζω πολύ. Ήκουσα ένα ατσάλαχο ετού μέσα και γκαρδιοκόφτηκα.

γκερεμέ (ένα γκερεμέ): συνεχώς. Ένα γκερεμέ αφήνει τα ζα ντου στα σπαρμένα. Μα θα του δείξω εώ.

γκερότραος, ο: τράγος ενός χρόνου

γκίσμα το: μονάδα μέτρησης του γάλακτος (1 γκίσμα = όταν η στάθμη του γάλακτος εφάπτεται στο κάτω μέρος του χαρκουτσιού βλ.λέξη).

γκρεμνοβολίζομαι: πέφτω, γκρεμίζομαι. Βρε το ζαβοκαωμένο πάλι εγκρεμνοβολίστηκενε.

γκριβάρισμα το: άμιλλα

γκριβάρω: παραβγαίνω

γκρίφια τα: μυτερές πέτρες ή δρόμος με πέτρες. Ήφαα τσι πατούχες μου απού τα γκρίφια.

γλήορα: γρήγορα. Βρε πορπάθιε πιο γλήορα να προφτάσομενε.

γλίνα η: λιωμένο λίπος χοίρου (αρχ.γλίνη)

γλιουδεύω: λιγουρεύω. Εϊφτός γλιουδεύγει τα γλυκά.

γλιούδια τα: γλυκίσματα. Με τρατάρανε όλο γλιούδια.

γλύδα η: η βρωμιά. Πάαινε πλύσου ιατί ε(γ)έμοσες γλύδα από τσ' αξαριές.

γλυκάδι το: το ξύδι. Έχεις μια ιχιά γλυκάδι να βά(λ)ω στη σαλάτα;

γλυνερό το: είδος φαγητού που παρασκευάζεται από χοίρο. Φέρε και τα χρειαζόμενα ια το γλινερό.

γλυστρίτης ο: είδος μανιταριού της Κωμιακής. Ένα καλάθι γλυστρίτες εμάζεψα ερά ερά.

γνεύω: κάνω νόημα σε κάποιον. Του'γνεφα να σταματήξει μα εκείνος τίποτα.

γνοιάζομαι: νοιάζομαι, φροντίζω κάποιον. Εγώ που σε γνοιάστηκα και μου φέρνεσαι ετσά;

γνώρα η: η γνωριμία (απ' το γνωρίζω)

(γ)ομάρι: δέμα από φρύγανα ή ξύλα. Πιο μεγάλο ήτανε το (γ)ομάρι που εκουβάλιεναι από την ίδια.

(γ)ούλα η: το στομάχι (για πτηνά) (λατιν. gula= το προγούλι)

γράδο το: μονάδα μέτρησης της αναλογίας αλκοόλ στα ποτά (λατιν.grado). Ήρθενε ο χημικός και ήβρικενε 17 γράδα το βαρέλι το κρασί.

γριάδι το: η γριά. Να δεις πως εστήνοντανε στο χορό το γριάδι.

γρίνα η: η γκρίνια, ο τσακωμός. Ήπηρενε μια ο καμένος, που όλα γρίνα και φαούδα είναι.

γρουλώνω: πνίγομαι (κυρίως από φαγητό), στραβοκαταπίνω. Έμωσε γλήορα το ποτήρι με νερό ιατί εγρούλωσα.

γρυλίζει: Όταν περνάει φως ή αέρας από κάποια τρύπα ή σχισμή. Σφάλιξε καλά το παραθύρι ιατί γρυλίζει πάλι.

γρυπάρω: σκάω, πλαντάζω. Να δεις πόσα τούπενε του καμένου που γρύπαρενε.

γυαλισμένος ο: γινωμένος. (Γ)υαλισμένα είναι τα βερούκοκα και τρώε.

Γυαλιστής ο: ο Ιούλης

(γ)υροβολιά η: βόλτα γύρω γύρω συνήθως σε χορό.

(γ)υρουλιάζω: Γυρίζω άσκοπα κάπου. Μα που υρούλιαζες πάλι σήμερα;

γύφτος ο: ο σιδηρουργός (απ' το Αιγύπτιος δηλ. μελαμψός).

[Επιστροφή](#)

Δέλτα

δαυλισμένος ο: ο δυστυχισμένος. Είδες ίντά'παθενε ο δαυλισμένος.

δαυλός ο: Μεγάλο ξύλο για το τζάκι. Βάλε καένα δαυλό να πιάσει καλή φωθιά.

δαχτύλι το: το δάχτυλο.

δειάφι, το: θειάφι. Που ήβαλες το δειάφι;

δειαφίζω: Ψεκάζω τα φυτά με θειάφι. Εδειάφισα σήμερα και τ'αμπέλι.

δεργάτης, ο: ο αγροφύλακας, ο δραγάτης. Θα πάω νάβρω το δεργάτη, να του κάνω μήνυση, ιατί ήμπηκενε το λύκωμά ντου στο ποτιστικό μου και τάκαμενε ίσμαγδιάμ (:γης Μαδιάμ).

διααίνω: πηγαίνω. Εδιάηκα: επήγα. Εδιάηκα εχτές στην Αγιά και μ'απαντήζανε καμπόσοι αθρώποι.

διάζομαι: βιάζομαι. Διάσου δα και νυχθιάσαμενε.

διαλίζω: χτενίζω (τα μαλλιά). Περίμενε να διαλύσω τα μαλλιά μου.

διαλυστής, ο: χοντρή τσατσάρα. Ήφαα τον κόσμο νάβρω το διαλυστή να χτενίσω τα μαλλιά μου και δεν τον ήβρικα. Μα που τον έχεις βαλημένο;

διαολίζω: νευριάζω καποιον με τη συμπεριφορά μου. Εδιαολίστηκα πάλι με εϊφτά που μούπενε.

διαουμίζω: σπαταλώ. Ήχενε περιουσία μα τη διαούμισενε

διασκελισμα το: όταν βγαίνει σπυρί στα χείλη από φαγητό. Πρέπει πως ήφιας κάτι και ήτανε διασκελισμένο και ήβγαλες το σπειρί στα χείλη.

διασμπέου: διαμπερές και λοξά. Βάλε το μαδέρι διασμπέου.

διαφαντάρω: ρομαντζάρω, ρεμβάζω. Βρε απάνω στο δώμα είναι και διαφαντάρει.

δικός ο: ο συγγενής. Ήρθανε δα και οι εδικοί ντου απού την Αθήνα.

δόδια τα: (αρχ.οδούς=το δόντι).

δουλιώ: φοβάμαι, δειλιάζω (αρχ.δειλιώ). Άμα νυχθιάσει δουλειώ να περάσω απού τον Άη Γιώργη.

δ(ντ)ραπέτι το: πολύ ξινό. Ίντάπαθενε το κρασί και εϊνικενε ντραπέτι.

δώμα το: = η επιφάνεια της στέγης του σπιτιού από χώμα κυρίως. Πάω να κυλίσω το δώμα ιατί είναι έτοιμος για βροχή.

δώνει (ο ήλιος): ανατέλει. Μα ήντα ώρα είναι και δεν ήδωσενε ακόμα ο ήλιος;

δώνω: δίνω ή κατευθύνομαι κάπου. Μου δώνεις μια υχιά ψωμί ιατί μου τέλειωσενε; Ή: δεν ηξέρω απού πού ήδωκενε το κοπέλι.

Επιστροφή

Έψιλον

έβγα το: η έξοδος

εβέντισμα το: ρεζίλεμα

εγκαιριά, η: περιοχή που ορίζεται κάθε δύο χρόνια για τη σπορά του σιταριού.

εγκρεμνός ο: γκρεμός. Θα πάω αύριο στον εγκρεμνό τσι Καριοπούλας.

εγλήγορα: γρήγορα. Πορπάθιε πιο εγλήγορα

εγρέος ο: Β.Α. άνεμος (Λατιν.grego).

εδά: λοιπόν. Ξέρεις εδά ότι ήρθανε ξενικοί.

έδαδα: (ιδιομ) σε λίγο. Απάντεχε λίο και θάρθω έδαδα.

εεικεί: εκεί πέρα. Ίντάδες εεικεί που εδιάηκες;

εεικείνος: Εκείνος. Μα ποιανού είναι εεικείνος ιαδέ.

ειδεμή: διαφορετικά (αρχ. ει δε μη=εάν όχι). Κάμε ευτό που σούπα, ειδεμή θα δεις ίντα θα πάθεις.

ειπά: εδώ. Έλα ερά ερά ειπά να σου πώ κάτι.

είτονας: γείτονας. Καλημέρα είτονα.

ειτονιά η: (αρχ.γειτονία). Επέρασα από τη ειτονιά σου μα δε σ'έδα.

ειτού: αυτού. Βρε συ μα ίντα κάνεις ειτού πέρα;

ειφτός (εφτός): αυτός. Μα που είναι ειφτός;

ελεϊκό: τίποτα εντελώς (απ' τη λέξη έλεος). Ήρθενε και δεν ήφερενε ελεϊκό.

έλια τα: γέλια. Μ'εκαμες κι' ήσκασα στα έλια μου.

ελικία η: η ηλικία. Μιαν ελικία= συνομίλικος

ελώ: γελώ. Ακόμα το θυμούμαι και ελώ.

εμιλιά η: η ομιλία. Ήχασενε την εμιλιά τζη αφού το φόβο τζη.

εμόζω: γεμίζω. Πάω στο Γκισιμέ να εμόσω το μπιτσιβίδι.

εμπολή η: Πηγή που αναβλύζει νερό. Πάω στην εμπολή να εμόσω τη λαΐνα.

εμουαλός ο: το μυαλό. Ήχασενε τον εμουαλό ντου όντε την είδενε.

ένα γκερεμέ: συνέχεια. Ίντά φωνάζεις ένα γκερεμέ.

ενέπηρενε: σταμάτησε για λίγο. Πάαινε τώρα που ενέπηρενε η μπόρα να φέρεις τσι ζούλες.

ένημα το: το γέννημα, το σιτάρι. Πάω τώρα που φουσσά να λυχνίσω το ένημα.

έννες οι: τα παιδιά. Μα ίντα κάνουνε οι έννες σου;

εννώ: γεννώ. Μα ακόμα δεν εέννησενε η ζούλα;

εξαιδιάζω: έχω χρόνο για κάτι. Δεν εξάδειασα καθόλου.

εξάπαντος το: (εξ άπαντος) Οπωσδήποτε, σίγουρα . Έλα απόψε το εξάπαντος

έξε: (αρχ.εξ). ο αριθμός έξι. Έχω έξε όρνιθες.

εξόμου: επίρρημα=εκτός και αν (αρχ.εξόν). Θάρθω το εξάπαντος, εξόμου και δε μπρολάβω.

επά : εδώ. Έλα 'πά: έλα εδώ

επασατάς: εδώ ακριβώς. Θα με περιμένεις επασατάς.

ερά-ερά: (γερά-γερά) γρήγορα. Πάαινε ερά-ερά: πήγαινε γρήγορα

εροντοθθατέρα η: η γεροντοκόρη (γέροντας + θυγατέρα).

ερότραος ο: ο γέρικος τράγος.

έρ(ή λ)πιση η: απολύτως τίποτα (από το ελπίζω). Επήα ια να κόψω καένα ροζακό μα είχενε έμπει μέσα το λύκωμα και δεν άφηκε έρπιση.

ερπίζω: ελπίζω. Δεν ερπίζω να προ(λ)άβεις.

ετότες: χρον.επίρρημα. Τότε. Θυμάσαι ετότες πούμαστε στο στρατό;

ετού: τοπικό επίρρ.αυτού, εκεί. Ίντα ίκανες ετού πέρα; (Τι έκανες εκεί πέρα;)

ετσά: τροπικό επίρρημα=έτσι. Ήπρεπενε να κάμεις ετσά που σουλέα.

εύχηση η: επίσκεψη σε γιορτή. Πάω σε μια εύχηση.

εφέτι: φέτος. Που θα πάς εφέτι το καλοκαίρι;

έχθηρητα η: η έχθηρα.

έψιμος, ο: όψιμος. Ήβαλα κάτι έψημα φασόλια.

εώ: προσωπ.αντωνυμία = εγώ. Ίλεα κι εώ που σε ξέρω.

[Επιστροφή](#)

Ζήτα

ζα τα: ζώα. Πάαινε να μαντρίσεις τα ζα.

ζαβλακώνομαι: ζαλίζομαι. Εζαβλακώθηκε με ένα ποτήρι κρασί που ήπια.

ζαβοκαωμένος ο: ο κουτός, ο επιπόλαιος. Μα λέω πως είσαι ζαβοκαωμένος ια να μη κατά(λ)αβαίνεις.

ζαβός ο: ο κουτός. Ζαβός πούναι ο καμένος

ζαβώνομαι: ζαλίζομαι, κτυπό. Ήπεσα και ζαβώθηκα. Αλλά και χαζεύω (=χάνω τα λογικά μου): εζαβώθηκενε ο καμένος και δεν ηξέρει ίντα λέει..

ζακίζω: χάνω όγκο ή βάρος. Χτύπησε το τσουβάλι να ζακίσει.

ζαμάνια: πολλές καιρός (τουρκ.zaman). Καιρό και ζαμάνια έχω να σε δω.

ζάρω: ζω, υπάρχω. Μα που ζάρεις; Εϊπά (εδώ)!

ζέβω. Βάζω τα ζώα για ζευγάρισμα ή για αλώνισμα. Ήζεψες τσι αδάρου;

ζεματίζω: καίω πολύ. Μεταφορικά εκδικούμαι κάποιον. Επήα ν' αποχύσω το τσικάλι και ζεματίστηκα. Ή: Του τάπα όζω από τα δόδια που τον εξεμάτισα.

ζερβά: αριστερά. Πάαινε το μουλάρι πιο ζερβά ιατί από του είναι άσπα.

ζευγαρίζω: οργώνω. Μα έχει ρόγο το χωράφι που το ζευγαρίζεις;

ζέχνει: βρωμάει πολύ. Πώς να το πλύνω που ευτό ζέχνει.

ζηαφέντι το: το φαγοπότι., το γλέντι (ζωή + αφέντης, η ζωή του αφέντη)

ζμπαράρω: πυροβολώ. Μα ιάντα συμπαράινουνε από ιτού απάνω;

ζμπάρος ο: ο πυροβολισμός.

ζο το: το ζώο. Μα ήβαλες στο ζο να φάει;

ζούλα η: κατσίκα, γίδα. Να φας ζούλα βραστή στο Σύλλογο να γλύφεις τα δαχτύλια σου.

ζου(λ)οπόβατα, τα: πρόβατα και γίδια μαζί. Εμάντρισες τα ζουοπρόβατα;

ζουμάρι το: το σμάρι με μέλισσες.

ζυάζω: ζυγίζω. Βάλε το τσουβάλι στη πλάστιγγα να το ζυάσομενε.

ζύομα: πλάγια λοξά. Βάλε καλά το καφάσι ιατί τόβαλε ζύομα και θα πέσει.

ζωντόβο(λ)ο, το: το ζώο και μεταφορικά ο βλάκας. Είναι ένα ζωντόβολο.

[Επιστροφή](#)

Ήτα

[Επιστροφή](#)

Θήτα

θάρευση η: το θάρρος, η εμπιστοσύνη. Δεν έχει θάρρευση να το αφήσεις στιγμή μοναχό ντου.

θαρευόγομαι: εμπιστεύομαι. Δεν τονε θαρεύγομαι καθόλου.

θάρος το: η εμπιστοσύνη, η οικιότητα. Μα δεν έχεις το θάρρος να του γυρέψεις μια ιχιά λάδι να βάλεις στο φαΐ; .

θαρώ: νομίζω. Ίντα θαρρείς ότι τονε πιστεύω;

θεοφξησμένος ο: αυτός που έχει του Θεού την ευχή (Θεός + ευχή).

θολιάρης ο: θολό (κρασί). Καλό είναι το κρασί σου μα είναι θολιάρης.

θρεφτό το: ο χοίρος. Ίκαμα ένα θρεφτό εφέτι πάνω από 100 οκάδες.

θρύψαλα τα: τα κομμάτια. Ήπεσενε χάμω το φλασκή και εϊνικεναι θρύψαλα.

θυ(λ)ακούρι, το : το δέρμα του μικρού κατσικιού που με κατάλληλη επεξεργασία γίνεται η τσαμπούνα. Βγάλε το θυλακούρι να παίξεις «στην Τραγαία θα κατέβω».

θυατέρα η: κόρη, θυγατέρα. Έχει τρία κοπέλια και τέσσερις θυατέρες.

θύμας: Προστακτική του θυμάμαι = να θυμάσαι. Θύμας ίντα σου λεα ιατί θα το ξεχάσω

θυρίδα η: εσοχή στον τοίχο που χρησίμευε σαν βιτρίνα (αρχ.θυρίς=πόρτα,άνοιγμα). Πιάσε τη μποτίλια από τη θυρίδα.

θωρώ: βλέπω. Μα ίντα κάθεςαι και θωρείς και δε κάνεις τίποτα.

Επιστροφή

Ιώτα

Ιαλυστής ο: Ο Ιούλιος. Τον Αλωνάρη θα πάμενε στ' ακρωτήρι και θα κάτσωμενε μέχρι το Ιαλυστή.

ιάτος: Νάτος. Ιάτος πάλι εϊφτός.

ίντα: τι. Ίντα λες; Ιντάχεις και είσαι ετσά;

ίντα λοάται; (ιδιομ): τι γίνεται; Ίντα λοάται από του κάτω;

ιντρός ο: ιδρώτας (αρχ.ιδρώς). Επνήικα στον ιντρώ.

ισοπατερά: ομαλός δρόμος (ίσιος + πατάω). Να πάμενε χαμηλά που είναι πιο ισοπατερά.

ίφουενε: έφυγε. Μα ίντα τούπες κι' ήφουενε ερά ερά.

Ιχιά: πολύ λίγο (μια ιχιά=πολύ λίγο). Βάλε καμιά ιχιά ρακί να πιούμενε.

Επιστροφή

Κάπα

Καβάδ(ντ)ι το: τσαλίμι δηλ. φιγούρα του χορού. Χορό δα πούριξες εχτές. Ήκαμες και τα καβάδια σου.

καβαλικεύω: (ενετ.caballie). Ανβεβαίνω πάνω σε υποζύγιο. Καβαλίκεψε στο μουλάρι να μην πορπατείς.

καβαλίνα, η: κοπριά γαϊδάρων ή μουλαριών (ενετ.cavallina). Πρόσεχε μη πατήσεις τσι καβαλίνας.

καβανός ο: δοχείο φαγητού με καπάκι (τουρκ.cavanoz=δοχείο). Ήβαλα μες στο ντουρά ένα καβανό με φασόλια και πρόσεχε να μη τονε κενώσεις (χύσεις).

κάβγω: καίω. Περίμενε μια ιχιά να κρυνώσει ιατί κάβγει πολύ και θα τσουρουφλιστείς καμένε.

καένας: κανένας. Δεν επήαινε καένας να μεταδέσει τη κριβίτσα.

καζάντι το: το όφελος το κέρδος (τουρκ.cazanmak=κερδίζω). Μα που είναι το καζάντι σου;

κάθα: κάθε. Κάθα μέρα: καθημερινά.

καθεροπίργιοιο το: μικρό πριόνι – σουγιάς. Ήκοψα τσι βάτοι με το καθεροπίργιοιο.

καθισάρης ο: ο χωρίς δουλειά, ο τεμπέλης. Ίντα κάνεις σήμερα; Είμαι καθισάρης.

καϊαντώ: έχω υπομονή (από το αγάντα). Δεν καϊαντάς να περιμένεις νε ενεί το φαί και ένα γκερεμέ κουταλεύεις = δεν έχεις υπομονή να γίνει το φαγητό και συν εχώς βάζεις και τρως.

καϊλίζω: Προκαλώ έντονο πόνο με τζιμπιές. Θα σε τζιμπήσω να σε καϊλίσω

κακαρώνω: πεθαίνω. Μα λέω πως κοντεύει να τα κακαρώσει.

κακοβάνω: Σκέπτομαι για κάποιον ότι θα του συμβεί κάτι κακό. Ήργησες νάρθεις και εκακόβανα.

κακοβολιά η: η κακοτοπιά. Μην πας από εεικεί που είναι κακοβολιά.

κακο(λ)ατίνω: κακοπερνώ. Μα ίντά τρως εκεί πούσουνε και κακοάτινες.

κακομούτσουνος ο: ο άσχημος. Μα ήντα τονε θες θυατέρα που είναι και κακοκομούτσουνος.

κακόσορτος ο: κακόμοιρος. Ίντα να σου κάμω κακόσορτο που δε μπορώ.

κακοσύνη η: η κακοκαιρία. Εμαύρισενε ο ουρανός και θάχομενε κακοσύνη.

κακοχράϊ: κακό να πέσει (κακό + χρειά=ανάγκη)

κακώνω: θυμώνω. Μα ίντα τούκαμες και κάκωσενε τόσο;

καλές κιουράδες: ζωτικά

καληοσπεράκι το: τα κάλαντα. Μας είπανε δα τα κοπέλια το καληοσπεράκι.

καλιστρίνα η: ο μπουναμάς της πρωτοχροινιάς. Μα σουκάμενε τη καλιστρίνα σου ο σάντουλός σου;

καμιζόλα η: το μεσοφόρι. (ενετ.camisola). Μα ακόμα φορείς εϊφτή τη καμιζόλα;

καμπανέλι, το: είδος κουδουνιού.

καμώνομαι: προφασίζομαι. Εκαμώνουντανε ότι τούρεσενε.

κάνεστρο το: πλεκτό με βέργες μικρό καλάθι χωρίς χέρι για ποικίλες χρήσεις στο σπίτι.

κανεστρόπανα τα : τα πανιά που έβαζαν στο κάνεστρο για να συγκρατούν το ζυμάρι στο «ανέβασμα». Στρώσε τα κανεστρόπανα να πλάσομενε τα ψωμιά.

κανόνι το: χορευτική φιγούρα του άντρα. Εύρισε πως στήνεται και πως παίρνει το κανόνι ντου (ο χορευτής)

καντούνια τα: τα πλαϊνά του τζακιού. Μές το καντούνι ήπεσενε από το κρύο το πολύ.

καπάτσος ο: ο επιτήδειος, ο ικανός (ιταλ.caras) Πολύ καπάτσος ο υιός σου να μην αμπασκαθεί.

καπίστρι το: προσαρμόζεται στο κεφάλι του μουλαριού ή του γαϊδάρου για να ελέγχεται το ζώο (ενετ. capistrum).

καραμουχτάνι το: η διάδοση για δήθεν σχέση μεταξύ ενός άντρα και μιας γυναίκας. Δεν επήα στην παρέα ντου γιατί θα μου βγάζανε καρामουχτάνι

καρατάρω: υπολογίζω (ιταλ. caratar). Πόσο το καρατάρεις το τσουβάλι με τσι πατάτες;

κάργα: Ποσοτικό επίρρημα = πολύ (ενετ. Carga = γεμάτο). Κάργα είναι δε χωρεί άλλο.

καργάρω: γεμίζω πολύ. Μην το καργάρεις άλλο ιατί θα σπάσει.

καρδαμίδες οι: είδος χόρτου.

καριστεύω: στεργιώνω. Δε καριστεύει σε καμιά δουλειά.

καρκούνι, το: δοχείο από φλασκί που μετρούν οι βοσκοί το γάλα.

καρουλίζω: ανοίγω διάπλατα τα μάτια. Εϋρίσε πως καρουλίζει τα μάθια ντου.

καρτσούνια τα: τύλιγαν με αυτά τα πόδια τους μέχρι το γόνατο όταν έσκαβαν το χωράφι.

κασέλα η: είδος μπαούλου όπου έβαζαν τα ρούχα. Βάλε το χράμι στη κασέλα.

κασκαρίκα η: το πάθημα, η φάρσα (Τουρκ.kaskariko). Τούκλαμα μια κασκαρίκα.

κασσίδης ο: Ερπετό σταχτί μοιάζει με μεγάλη σαύρα. Εϋρίσε σα τον κασσίδη κουνεί τη κεφαλή ντου.

καστεάρω: μαλώνω με κάποιον. Μπήκανε οι ζούλες μου μες στο χωράφι ντου και με καστεάρενε.

καταής: τοπικό επίρρημα=στο έδαφος (κάτω+γη).

κατάκορφα: στην κορυφή. Εεικείνο το ρίφι εδιάηνε κατάκορφα.

καταταϊά η: η ησυχία. Δεν έχει καταταϊά όλη μέρα.

κατακούτελα: στο μέτωπο.

καταχάρι το: δυνατή βροχή. Ήριξενε πάλι ένα καταχάρι.

κατέλυμα, το: κατάλυμα. Που ήσουν; Στο Ψαρρό (Γ)κατέλυμα.

κατσού(λ)α η: (λατιν.catta=γάτα).

κατούμισμα το: το αδυνάτισμα. Εκατούμισενε εειφτός και δε μ'αρέσει η δουλειά ντου.

κατσάγριλας ο: βέργα με ρόζους από αγριελιά.

κατσαμπούνιας ο: ο αδύναμος. Μα εϋφτός ο κατσαμπούνιας σούκαμενε το καμπόσο;

κατσασμένος ο: αυτός που είναι σε κακή κατάσταση. Το ρίφι τόβρικα κατσασμένο.

κατσιφόρα η: καταχνιά ομίχλη.

κατσουάφτω: ανάβω λίγο. Βάλε γριά λάδι στο λύχνο ιατί τονε θωρώ και κατσουάφτει

κατσούλι το: το γατάκι. Εένησενε η κατσούα και ήκαμενε πέντε κατσούλια.

καύγω: καίω. Άστο λίο να κρώσει ιατί κάνγει.

καύκαλο το: το κρανίο

καψώνω: ζεσταίνομαι πολύ (από το κάψα). Άνοιξε το παραθύρι ιατί εκάψωσα.

κειτάζω: κοιμάμαι (αρχ.κείμαι). Βάλε τσι όρνιθες να κειτάζουνε.

κεντώ: α) Έχω πολύ πυρετό. Τούβαλα το θερμόμετρο και κεντά, και β) κάνω το ζώο να πηγαίνει πιο γρήγορα. Κέντα το γάδαρο ιατί νυχτωθήκαμενε.

κενώνω: σερβίρω. Κένωσε δα ιατί αντόλιασα.

κερώνω: παγώνω από φόβο. Εκέρωσενε ο καμένος από το φόβο ντου.

κετσές ο: μαλλία ζώων μπλεγμένα (τουρκ.kece).

κεφαλοποδιά, η: το κεφάλι και τα πόδια σφαγμένου ζώου (ο πατσάς).

κίνησε (η βροχή): Κάνε ερά ερά γιατί είναι έτοιμη να κινήσει.

κιντυνεύγω: κοιμάμαι (έκφραση αγανάκτησης). Ήδωκεν ο ήλιος και ακόμα κιντυνεύγεις; Πάενε και κιντύνεψε.

κινώ: ξεκινώ (αρχ.κινώ). Εκίνησενε η βροχή.

κιουρά, η: κυρά. Τσι κιουράς το λιμνάρι= ο όρμος της Αγιάς (δηλ. της κιουράς = της Παναγίας).

κλαβανή η: πατάρι με εσωτερική σκάλα (σλαβ.klavanije).

κλινάφτης, ο: ζώο με μεγάλα αυτιά ππού γέρνουν π.χ.ο γάδαρος. «Δώστε του να πάει νάρθει το αδάρου του κλινάφτη».

κλουθώ: ακολουθώ. Ακλούθα δα και βούβα (σκέσε).

κλύφι το: η μαξιλαροθήκη (αρχ. κελύφιον).

κλωβός ο: μάζα, συμπαγής. Ανύψιστο ήμεινενε το ψωμί και εϋνικενε κλωβός.

κλώθω: καθυστερώ (αρχ.κλώθω). Κάνε ερά-ερά και μη κλώθεις.

κλωτσοβολώ: ρίχνω κλωτσιές απανωτές.

κόβγω: κόβω ή αλλάζω απότομα κατεύθυνση. Κόβγω μια ιχιά κριάσι να βράσομενε. Ή: τονυ κυνηώ και κόβγει κάτω.

κοιλιόμπαχας ο: παχύς, με μεγάλη κοιλιά. Ώχου καμένε κοιλιόμπαχας που εϋνικες.

κοίτομαι: κοιμάμαι. Μα ίντα κάνεις μπάρμπα; Κοίτομαι.

κοκκινίτης ο: είδοςμανιταριού της Κωμιακής.

κολλημένος ο: ο πολύ αδύνατος. Κολλημένη είναι η ζούλα.

κολληταράνος ο: ο όμορος σε ακίνητο, ο γείτονας. Ποιους έχεις κολληταράνους;

κολοκόβγομαι: με πιάνει η μέση μου. Σήκωσα τα τσουβάλια και κολοκόφτηκα.

κολοκόβγω: φορτώνω κάποιον πολύ. Τούβαλες πολλά του γαδάρου και θα τονε κολοκόψεις.

κομμός, ο: είδος τυριού.

κόμπο: ποσοτικό επίρρημα=σταλιά. Βάλε ένα κόμπο ακόμα να πιούμενε.

κοντοσύλαβα: πολύ κοντά. Βρέ πάαινε στου Σερμαρή μα κοντοσύλαβα είναι.

κοπανίδα,η : ξύλο χρήσιμο για το πλύσιμο των ρούχων.

κοπέλι το: αγόρι. Έχω δυο κοπέλια και ένα κοπελούδι.

κόπε(λ)ος ο: ο νεαρός.

κοπε(λ)ούδι το: το κορίτσι

κοπε(λ)ουδοκόπε(λ)α: κορίτσια και αγόρια

κόπιασε: έλα. Κόπιασε να φας

κόρδα η: όταν κάποιος έχει φάει πολύ. Την έχει κόρδα καωμένη.

κορέντιο το: πολύ δυνατός αέρας. Φυσά κορέντιο.

κορμαλιά η: το κορμί (συνεκδ. με περιφρονητική διάθεση) (αρχ.κορμός). Ήπηρενε τη κορμαλιά ντου και ήφυενε.

κόρπος: ήρθε ντου κόρπος=έπαθε εγκεφαλικό.

κόρυζα η: λοιμώδης αρρώστια των πουλερικών αλλά και η ζημιάρα κότα (αρχ.κόρυζα). Ήμπενε μέσα η κόρυζα και τα τσα(λ)αρμούδισε (τά έκανε άνω κάτω).

κορώνω: τρομάζω.

κοτσάκια τα: στιχάκια.

κότσι το: ο αστράγαλος

κουβαρασκέλα η: αγριοκρεμμύδα.

κούκος ο: το καπέλο. Που ήβαλες τον κούκο μου;

κούκουδο το: η στροφιλιά η ρακιτζισμένη.

κουκου(λ)ώματα τα: τα σκεπάσματα.

κουκουμαύλα η: η κουκουβάγια.

κου(λ)ούκι το: το σκυλάκι. Δέσε το κουλούκι σου γιατί γαυλίζει και το δουλιώ.

κουμάσι το: ακατάστατο σπίτι. Ήφουα και εϋρισα και τόβρικα κουμάσι καωμένο.

κουμουδί το: ο πονηρός άνθρωπος.

κουμπανία, η : μεγάλη παρέα. Να δεις μια κουμπανία που επάαινε ια τη λότηζα.

κουντουβερνάρης ο: ο συνεταίρος.

κουντουβερνιά η: το συνεταιριλίκι. Κοηυτνουβερνιά τόχεις το αμπέλι;

κουντούντο το: ο υπόγειος αγωγός. Άνοιξε το κουντούντο ιατί ήφραξε.

κουντουρούδι το: το στέγνωμα. Ηπλωσα τα ρούχα και σε μια ώρα γίνανε κουντουρούδι

κουντώ: παρακινώ. Κούντηξέ τονε να φύομε= παρακίνησέ τον να φύομε.

κουραδιάζομαι: κουράζομαι πολύ. Εβούθηξα το πανέρι με τα πλυμένα και εκουραδιάστηκα.

κουρελού η: υφαντό χαλί ή σκέπασμα φτιαγμένο από λωρίδες από διάφορα υφάσματα

κουρκουλιές οι: το καμένο αμπέλι. Ξύλα για τζάκι από καμένες αμπελόριζες.

κουρκουνιά η: πήλινο δοχείο άντλησης κρασιού απ' το πιθάρι.

κουρμούντα η: τούμπα. Ήπηρα και τη κουρμπύντα μου.

κουσεάρης ο: κουτσομπόλης. Είναι αυτός ένας κουσεάρης...

κουσεάρω: κουτσομπολεύω (τουρκ. Kuskus).

κούσουλα τα: τα σκουπίδια. Κλείσε το παραθύρι που φυσά ιατί εέμωσενε κούσουλα το τσικάλι.

κουτουλώ: Χτύπημα με το κεφάλι. Για τα ζώα χτύπημα με τα κέρατα. Πρόσεχε το τραόπουλο ιατί κουτουλά.

κουτρούκι το: το κεφάλι (χρησιμοποιείται κυρίως σε πόνο ή σε καυγά). Ωχου το κουτρούκι μου (= έχω πονοκέφαλο). Ξεκουτροκώθηκα (= κουράστηκα πολύ). Άει στο ξεκουτρούκι.

κουτρολεύγομαι: τα καταφέρνω, τα βγάζω πέρα.

κουτσακλίζω: Σπάζω ξυλαράκια. Κουτσακλισε ένα φρύανο ια προσάναμμα.

κουτσίνα η: κούκλα πάνινη. Φιάξε του κοπελουδιού μια κουτσίνα να παίζει.

κουτσοκέρης, ο: ζώο με σπασμένο κέρατο.

κουτσουνολοχεσμένος ο: ο λερωμένος από κουτσουλιές

κουτσουνόπανα τα: πάνινα παιχνίδια για κορίτσια.

κουτσούρι το: σκαμνί από κορμό δέντρου.

κουφίζω: Έχω μειωμένη ακοή. Μα κουφίζεις και δεν ακούς;

κόφτει: δεν με κόφτει = δεν με νοιάζει. Ίντα με κόφτει εμένα.

κράζω: φωνάζω το ζώο να έρθει κοντά.

κράϊ το : πάγος. Είχενε ένα κράϊ από του απάνω που δεν εβάστας.

κραώνω: παγώνω πολύ. Εκράωσα : πάγωσα πολύ

κρεββαταριά, η: ο αργαλιός.

κρεββατίνα, η: κληματαριά.

κριάσι, το: το κρέας.

κριβίτσα, η: η κατοικίδια κατσικά. Ήρμεξες τη κριβίτσα;

κρίμας: επίρρημα= κρίμα, ατυχία

κρίοπουλος, ο: το αρσενικό μικρό αρνί

κρυγιώνω: κρυώνω

κυντινεύγω: κοιτόμαι, κοιμούμαι. Μα που είναι ευτός; -Μέσα κιντυνεύγει (η λέξη αυτή χρησιμοποιείται όταν έχει προηγηθεί ένταση)

κυλιέμαι: ξαπλώνω στο έδαφος.

κύλισμα το: το σκάψιμο του χωραφιού

κωλομένιασμα το: η χειρονομία.

[Επιστροφή](#)

Λάμβδα

λαβώνω: πετυχαίνω το στόχο και τραυματίζω. Ελάβωσές τονε τον κότσυφα.

λαΐνα η: η στάμνα (αρχ.λάγυνος, ενετ. Laghna). Πάαινε στο Γκισιμέ να εμώσεις τη λαΐνα.

λακκίζω: ανοίγω λάκκο γύρω από το φυτό. Λάκκισε αφτές τσι ρίζες.

λάκωμα το: το μεγάλο χωράφι. Φέρε το μουλάρι να ζευγαρίσομενε το λάκωμα

λαλά η: η γιαγιά. Στη φωτογραφία είναι ο πάππος μου και η λαλά μου.

λαμπίκο: (από το λάμπω, αρχ. άμβυξ=κάθε τι καθαρό). Μπράβο τάκαμες λαμπίκο.

λάντζα η: η καθαριότητα.

λαντουρίζω. Ρίχνω λίγο νερό στα φυτά. Εφύραξενε η στέρνα και ίσα ίσα λαντούρισα τα φασόλια

λαντούρισμα το: το λίγο πότισμα.

λαός ο: λαγός. Ήρθανε πάλι οι λαοί κι εφάανε τα σπαρμένα.

(λ)αρδί το: το λίπος στην πέτσα του χοίρου. Βάλε μπόλικο α(λ)άτσι στο λαρδό και φέρε το.(λατιν.lardum)

λάσκα: επίρρημα=χαλαρά (ενετ. Lasco).

λατάκι το: η σανίδα (τουρκ.lata).

λαφάζω: λαχανιάζω (αρχ. λαφύσσω=ασθμαίνω). Ελάφαξα από το τρέξιμο.

λαχαίνω: τυχαίνω (αρχ.λαγχάνω). Ήφαα το κόσμο μα δε μου'λαχαινε τίποτα.

Λεβάντες ο: ο ανατολικός άνεμος (ιταλ.levate)

λεειμένα τα: τα ειπωμένω (από το λέω). Μα θυμάσαι ίντα σούχα λεειμένα;

λείβγεται: λείπει (αρχ.λείπω). Δόξασ' ο Θεός δε μασ'ε λείβγεται τίποτα.

λέλεκας ο: ο ψηλός

ληξεύγω: λιγουρεύω. Εύρισε πως ληξεύγει το παγωτό.

λιανομασώ: τρώω αργά. Λιανομασεί και δε βγατίζει.

λιανός, ο: ο λεπτός.

λίεψη η: η έλλειψη.

λικοντίζω (ή λικοντώ): καθυστερώ. Ίντα τονε λικοντίζεις; γιατί τον καθυστερεις;

λιμασμένος ο: πεινασμένος πολύ. Μα λιμασμένος είσαι και τρως ετσά γλήγορα;

λιμικέρης ο: ο πολύ αδύνατος. Να τρως πιο πολύ ια να μην απομείνεις ετσά λιμικέρης.

λιμνάρι το: το λιμανάκι. Αζάνοια ένα μπαπόρι στση Κεράς το λιμνάρι (στον όρμο της Αγιάς).

λινοφορίζομαι: ντύνομαι ελαφρά. Ελινοφορίτηκες και θα πουδιάσεις.

λινοφόρος ο: ο ντυμένος ελαφρά. Μην είσαι λινοφόρος γιατί θα κρυσώσεις.

λιοτρύβι το: το ελαιοτριβείο.

λιοϋράκι το: μικρό κτήμα με ελιές.

λιοϋρι το: κτήμα με ελιές.

λισούρι το: σκοτεινό σπίτι από τον καπνό του τζακιού. Εύρισενε καρύαλης και εϊνικενε το σπίτι λισούρι.

λιχνίζω: Πετάω ψηλά με τον νταρά το περιεχόμενο του αλωνιού μετά το αλώνισμα, ώστε ο αέρας να μεταφέρει παραπέρα το άχυρο και να μείνει καθαρό το σιτάρι.

λοάται: ίντα λοάται=τι γίνεται.

λοής-λοής: διάφορα είδη. Ήφτεψα φασόλια λοής-λοής.

λότζα η: το κέντρο του χωριού, η αγορά. Πάω ια τη λότζα.

λοχεύγω: τραυματίζω. Μούδωκενε μια κλωτσά το μαυρολύκωμα που με λόχεψενε.

λύϊσμα το: το λύγισμα, το σκέρτσο. Να δεις το λύϊσμά τζη να θαμάξεις.

λύκωμα, το: έτσι αποκαλείται το ζώο που κάνει ζημιές. Ήμπενε το λύκωμα στ' απαντημένα και τα φάενε όλα.

λυόνομαι: λυγόνομαι. Ελυώθηκενε στα έλια τζη.

[Επιστροφή](#)

Μι

μαγκανίζω: πιέζω, εξαναγκάζω. Μαγκάνισέ το το μουλάρι να προφτάξομενε.

μαγκώνω: αγκιστρώνω, πιάνω. Μου μάγκωσενε η πόρτα το δαχτύλι που με λόχεψενε.

μαερεύγω: μαγειρεύω. Μα ίντα κα(λ)ό μαερεύγεις ιτόνισσα;

μαζώνω: μαζεύω, συναθροίζω. Επήα να μαζώξω καμιά χεριά αβρονιές.

μάθια τα: τα μάτια.

μαϊτζάρομαι: βιάζομαι. Μα ιάντα μαϊτζάρεσαι αφού έχομενε καιρό.

μαϊτζάρω: φροντίζω. Μα τονε μαϊτζάρει καέννας;

μαμουγδάλι το: λιώμμα. Θα σου τσι βρέξω που θα σε κάνω μαμουγδάλι.

μαμουλίζω: μασουλάω

μάντακας, ο: το τσιμπούρι. Ωχου εέμωσενε το κουλούκι από μάντακες.

μαντροκαθίσι, το: η μάντρα με όλους τους βοηθητικούς χώρους.

μαντροκούτα(λ)ο, το: το μεγάλο κουτάλι φτιαγμένο από κέρατο κριού.

μαντροχάρανο, το: το καζάνι όπου τυροκομούν το γάλα.

μαραφέτι το: εργαλείο (τουρκ.marifet).

μαργώνω: παγώνω πολύ.

μασά η: η ταιμπίδα (η μασιά) για τα κάρβουνα (τουρκ. masa= τσιμπίδα).

μάσκουλο το: ο μεντεσές της πόρτας ή του πορτόφυλλου (από το αρχ. μασχάλη).

μαστραπάς ο: χάλκινος κουβάς (τουρκ. masgara)

ματσαρίζομαι: ταυματίζομαι από κτύπημα (πέτρας, σφυριού κλπ). Επήα να καρφώσω μια μπρόγκα και ματσαρίστηκα.

ματσαρίζω: τραυματίζω κάποιον με κάτι. Θα σου ρίχω μια με το ραβδί που θα σε ματσαρίσω.

μαυραμπαδιά, η: η μαύρη κατσίκα χωρίς κέρατα.

μαυραμπάδι, το: το μαύρο πρόβατο χωρίς κέρατα.

μέγκλα η: κάτι το πολύ ωραία. Ήτανε εϋφτό μέγκλα.

μεθύρα η: πιθάρι κρασιού. Πάαινε να εμώσεις τη μποτίλια από τη μεθύρα.

μέλα η: η πέτσα που σχηματίζει το γάλα όταν κρυώσει.

μέλες οι: κρουπαγήματα των δαχτύλων με κοκκίνισμα και πόνο.

μελίγγια τα: οι κρόταφοι, τα μηνήγγια (αρχ.μήνιγξ). Με πονούνε τα μελίγγια μου.

μελίντακας ο: το μυρμήγκι. Ε(γ)έμωσενε ο κόσμος μεληντάκοι.

μενιάζω: πασαλείβω ανακατώνω. (Πιθαν. αρχ.μίασμα = μόλυνση) Μα ιντά μενιάζεις τα σταφύλια.

μερμηγκιά η: μικρό εξόγκωμα στο δέρμα των χεριών κυρίως.

μεσακός ο: ο μισογεμάτος.

μεταδένω: μεταφέρω με το σχοινί το ζώο και το δένω σε άλλο σημείο. Πάαινε στου Κατελάνου να μεταδέσεις τη ζού(λ)α.

μεταλαβαίνω: κοινωνώ.

μηνώ : παραγγέλνω σε κάποιον κάτι (αρχ.μηνύω).

μιαλοπιάνομαι: μεγαλοπιάνομαι. Εμιαλοπιάστηνε δα και δε υρίζει να μασε κοιτάξει μπάρεμου.

μιά(λ)ος, ο: μεγάλος. Ο μια(λ)ος εδιάηνε φαντάρος.

μια(λ)ώνω: μεγαλώνω. Εμιάωξενε το κοπέλι..

μισάρικα τα: μισά - μισά

μισερωμένος ο: αυτός που έχει κτυπήσει σοβαρά. Μα που κουτούλισες και είσαι ετσά μισερωμένος.

μισερώνομαι: κτυπό εγώ σοβαρά (π.χ. από πέσιμο). Ήπεσα από το άδαρο και μισερώθηκα.

μισερώνω: κτυπό κάποιον σοβαρά. Τούριξα μια που τονε μισέρωσα.

μιτάτος ο: πρόχειρο σπιτάκι χτισμένο στην εξοχή. Έμπα στο μιτάτο μέχρι να βιδιάξει.

μνημούρι το: μνήμα ή το μνημείο

μνιόματα τα: τα μνήματα

μοδάτο το: αυτό που είναι μεσα στη μόδα. Ύφανα ένα χράμι μοδάτο.

μολοώ: ομολογώ.

μόμπιλο το: το ζωηρό παιδί το ζιζάνιο. Είναι ευτός ένα μόμπιλο.

μονήμερα: την ίδια μέρα. Μονήμερα εδιάηκα στου Ρωπιάτη το πρωί και το μεσημέρι ήμουνε στο (Μ)περίβολο.

μονιτάρου: Όταν επιμένει κάποιος για κάτι.

μονοβύζα, η: γίδα που έπαθε μαστίτιδα.

μονόκορδο, το: ζώο που έχει γεμίσει το στομάχι με φαγητό.

μονοφάϊ το: το γέυμα με ένα φαγητό.

μόσκαρος, ο: μασκαράς.

μόστρα η: η βιτρίνα, η προσεγμένη εμφάνιση (λατιν. mostra).

μουγγανίζει: το ζώο που φωνάζει. Μα ίντα μουγγανίζει ετσά η αελάδα;

μουγγαλιά η: βογκητό. Ήβγανενε κάτι μουγκαλιές (έβγαζε κάτι βογκητά)

μουγγαλίζω: Κλαίω σπαραχτικά.

μουγγαμένος: αμίλητος. Κάθεται ετσά μουγγαμένος όλη μέρα.

μου(λ)αρόπονος ο: ο μεγάλος πόνος. Εχω ένα μουλαρόπονο στη μέση μου.

μουλί, το: το στομάχι πολύ μικρού κατσικιού που έχει τραφεί μόνο με γάλα, χρησιμοποιείται στο πήξιμο του γάλατος.

μουλιάζω: αφήνω στο νερό κάτι να βραχεί πολύ. Βάλε τη μπου(γ)άδα να μουλιάσει.

μουλιασμένος ο: ο πολύ βρεγμένος.

μου(λ)ώνω: στριμωγμένος-κρυμμένος. Εμούλωξενε μέσα στο καντούνι

μουνταίνω: ορμώ, θα σε μουντάρω: θα σου ορμήξω, θα σου χυμήξω

μουντίζω: αρχίζω να οριμάζω. Εμουντίσανε οι ντομάτες.

μουστερής ο: συνεκδ. ο επιτήδειος. Από καένα θα το βρεις και θάμαι ε(γ)ώ ο μουστερής.

μουτζαλιά η: η μουτζούρα. Εϋρίσε ίντα μουτζαλιές ήκαμενε στο τετράδιό ντου.

μουτζαλώνω: μουτζουρώνω

μπαγιατικό το: όχι φρέσκο. Το ψωμί είναι μπαγιατικό.

μπαδουλιά η: πατημασιά. Εμάτο ήταν το λάκωμα από μπαδουλιές λαγών.

μπαϊλντισμένος ο: ο ταλαιπωρημένος, αγανακτισμένος (τουρκ. bayıld).

μπαμπούνα η: το καρούμπαλο. Όλο μπαμπούνες είναι το κούτελό ντου.

μπαμπούρης, ο: αυτός που φεύγει από τη σωστή γραμμή.

μπαμπουρίζω: γίνομαι άτακτος. Εμπαμπούρισες λέω πως και κάθε βράδυ υρίζεις.

μπάρεμου: τουλάχιστον. Επήες τον ήβρικες μπάρεμου;: Επήγες τον βρήκες τουλάχιστον;

μπάστακας ο: αυτός που βρίσκεται σε μέρος που εμποδίζει. Μα ίντα κάθεσε μέσ στη μέση σα μπάστακας.

μπαστούρα, η: κοντό σχοινί που δένουν τα δύο πόδια των ζώων, για να μην μπορούν να ξεμακραίνουν πολύ (από το βαστώ).

μπαστουρωμένο, το: ζώο που του έχουν βάλει μπαστούρα στα πόδια.

μπαστουρώνω: βάζω τη μπαστούρα στο ζώο.

μπαταλιάρω: μιλάω ασταμάτητα, φλυαρώ. Μα ίντα μπαταλιάρεις όλη την ώρα;

μπατζανέμι το: η απάνεμα. Κάτσε εϊπά που είναι μπατζανέμι.

μπάτουδο, το: το φαγητό του Πάσχα από ρύζι, χορταρικά κλπ που ψήνεται μαζί με το αρνί

μπάχτι το: η τύχη, το ριζικό. Δεν ήχενε το μπάχτι να τηνε πάρει.

μπεδούλι το: το μάλωμα στη σόλα των παπουτσιών

μπελάτζα η: η «πιατέλα» του κανταριού. Βάλτο στη μπελάτζα να ζυίσομενε.

μπιρίκος ο: το γιλέκο. Μα που ήβαλες κερά το μπιρίκο μου.

μπιτσιβίδι το: το μικρό σταμνί. Πάαινε στο Γκισιμέ να εμώσεις το μπιτσιβίδι.

μπίχλια τα : τα χούγια, οι συνήθειες. Δεν ήμαθενε ακόμη τα μπίχλια ντου και φαώνουντενε πρωϊ-βράδυ.

μπλαστρός, ο: βλαστός (κυρίως από κλήματα). Βάλε στσι ζούλες μερικοί μπλαστροί.

μπλέάρω : κουράζομαι πολύ. Ήσκαβα το χαλί μα εμπλέαρα και το παράτησα

μπλεξάνα, η: η πλεξούδα από κρεμμύδια ή σκόρδα. Έλα να πάρεις καμιά μπλεξάνα κρομμύδια.

μπόδιασμα το: το μπλέξιμο των ποδιών. Εμπόδιασα και ήπεσα πίμυτα μες στο ίσωμα. Εμπόδιασενε το λύκωμα και εκόντεπενε να με ρίξει χάμω.

μποδοτά η: η βοήθεια που χρειάζομαι για να πάω κάπου με συνοδό.

μπόλικος ο: αρκετός.

μποξάς ο: η εσάρπα. Πάρε το μποξά σου ιτόνισσα ιατί κάνει ψύχρα.

μποτίλια η: η μπουκάλα για το κρασί. Έμωσε τη μποτίλια ιατί εβγάτισενε το κρασί.

μπούζι το: πολύ κρύο.

μπουκαδέλι το: κουδούνι στρογγυλό

μπουκί το: το πουγκί

μπουκιά η: μικρή ποσότητα. Έλα να φας καμιά μπουκιά.

μπουκουνιά η : η μπουκιά φαγητού. Περίμενε ν'αποφάω τη μπουκουνιά μου.

μπουκώνομαι: βάζω μια μπουκιά στο στόμα μου.

μπουκώνω: προσφέρω σε κάποιον λίγο φαγητό. Δεν ήθελα και με μπουκώσενε με το ζόρι.

μπουλέρι: τέλεια, πολύ καλά. Ξέρει μπουλέρι το μάθημα.

μουντέλι το: στήριγμα. Βάλε ένα μουντέλι στη πόρτα να μη την ανοίει ο αέρας.

μπουντελάρω: προσπαθώ, καταβάλλω μεγάλη προσπάθεια. Μα μπουντέλαρε δα και συ καμιά ιχιά να το σηκώσομενε εϋφτό.

μπουρδουκλώνομαι: μπερδεύω τα πόδια μου.

μπράτσο το: κλαδί. Ήσπασενε ένα μπράτσο τσι τζενεριάς.

μπρηνάς, ο: πυρήνας (ύλη για κάψιμο από κουκούτσι ελιάς).

μπροβέρνω: προβάλλω, φαίνομαι. Μα ίντα είνικες και δε μπροβέρνεις μια ιχιά να σε δούμενε.

μπροβάλημα: το σημείο όπου πρωτοβλέπει κανείς μια περιοχή. Στο μπροβάλημα τ'Αη Γιαννιού.

μπρολικεύγω: μεγαλώνω.

μπρόλικος ο: ο μεγαλωμένος.

μπρουζής, ο: οικόσιτο μικρής ηλικίας αρσενικό αρνί.

μπρουζίνα, η: προβατίνα του σπιτιού.

μπρούλες: αστεία. Σούκανα μπρούλες.

μπύομαι: αγκυλώνομαι. Ήπιασα μιαν αστιβή και εμπύηκα.

μυάγγιχτος ο: αυτός που ενοχλείται με το παραμικρό.

[Επιστροφή](#)

Νι

ναίσκε: Καταφατική απάντηση με έμφαση. Θα πας εκεί; Ναίσκε.

ναός, ο: αγωγός. (από το αρχ. νάμα = νερό τρεχούμενο, νάω = τρέχω, πλέω).

νεμπότης ο: πήλινο δοχείο άντλησης κρασιού απ' το πιθάρι.

νερουμπλίτης ο: ο αραιομένος. Νερουμπλίτης είναι το κρασί.

νετάρω: εξαντλούμαι. (ενετ. netar).

νευροκαβαλίκεμα το: η ψύξη, το στραβολαΐμισμα (νεύρο + καβαλικεύγω).

νευρόσπασμα το: ο πολύ νευρικός άνθρωπος.

νήλιος ο: ήλιος

νήμα το: αιχμηρό αντικείμενο που τσιμπούσαν το ζώο για να τρέχει.

νηματίζω: τσιμπώ το ζώο με το νήμα.

νίγλα, η: το σχοινί που έδενε το σαμάρι με το ζώο κάτω απ' την κοιλιά.

νίντρως, ο: ο ιδρώτας.

νιοτόπι το: το νέο χωράφι.

νιτερέσα τα: διάφορα απαραίτητα πράγματα για την μετάβαση στο χωράφι κυρίως.

νοώ: καταλαβαίνω, κατανοώ (αρχ. νοώ).

νομιά η: το μέσα μέρος του χαλιού (χωραφιού).

ντάκος ο: χοντρό κομμάτι. Κόψε του ένα ντάκο ψωμί να φάει.

ντάλα: η κορύφωση. (τουρκ. dal = ακριβώς). Ντάλα μεσημέρι.

νταμπούσκα η: η επιτήδεια. Είδες η νταμπούσκα; Όλα αυτή τ' ανεμάζωξενε.

νταντάρω: πειράζω κάποιον. Μα μη με νταντάρεις δα.

ντανώνομαι: εντανώθηγε. Εκουτούλισενη στη μπαραστιά που εντανώθηγε.

νταντούλισμα το: το ταρακούνημα. Με το νταντούλισμα χύθηνε η μισή μποτίλια.

νταντουλώ: ταρακουνώ.

ντάχλιο το: το χαλαρό. Ήδεσα το σκοινί μα είναι ντάχλιο.

ντέμπερη η: αντοχή. Δεν έχεις ντέμπερη να σκάψεις τ' αμπέλι;

ντεόγκου: αμέσως. Ήρθε ντεόγκου.

ντερλικώνω: τρώω πολύ (τουρκ. dirlik).

ντετζερέδια τα: τα κατσαρολικά (τουρκ. tencer = κατσαρόλα).

ντίγκα: γεμάτο.

ντόντι το: δόντι.

ντουμπάκι το: το τύμπανο.

ντουμπακιάζω: πρήζομαι.

ντουράς (ο) = ταγάρι, σακίδιο υφαντό (τουρκ. torbas).

ντραϊάσκα η: είδος καπέλου.

ντράκος ο: δράκος.

ντραμετζάνα η: γυάλινο μεγάλο δοχείο κρασιού.

ντραπάνι το: δρεπάνι.

ντραπέτι : το πολύ ξινό. Το κρασί είνικε νε ντραπέτι.

ντραχάνισμα το: η προσπάθεια να κόψει κάποιος κάτι με τον ντραχά.

ντραχάς ο: εργαλείο που έκοβαν τα φρύγανα.

ντριμπηδά: όταν καίγεται κάτι και αναπηδά στη φωτιά.

ντρίτης ο: είδος φιδιού.

ντροσός ο: ο ίσκιος.

νυχθιάζει: νυχτώνει.

[Επιστροφή](#)

Ξι

ξαλλάζω: αλλάζω.

ξανάκω(λ)α: το πέσιμο με την πλάτη. Βρε μην ανεβαίνεις ειτού απάνω ιατί θα πας ξανάκω(λ)α κάτω.

ξανάστροφη η: η ανάποδη. Κάτσε καλά ιατί θα φας μια ξανάστροφή που θα σου φύει το καφάσι.

ξανεπνισμένος ο: ο πλεονέχτης. Σα ξανεπνισμένος κάνεις καμένε

ξανοίω: βλέπω. Σε θωρώ που με ξανοίεις συνέχεια και με διαολίζεις.

ξάνω: ξαίνω το μαλλί.

ξαορεύγω: εξομολογώ (ξε + αγορεύω=μιλάω στην αγορά).

ξαραθυμίζω: δεν επιθυμώ πιά κάτι.

ξαρμουθιά η: είδος αχλαδιάς με πολύ νόστιμα και πρώϊμα αχλάδια.

ξεάνωμα: το ξεκάκισμα

ξεβαρυστώ: αγανακτώ.

ξεγαριάζω: πλένω. Πάω να ξεγαριάσω κάτι ρούχα.

ξεγλυστρώ: ξεφεύγω.

ξεδανάχτι το: η αγανάκτηση.

ξεδαναχτισμένος ο: ο αγανακτισμένος.

ξεδαναχτώ: αγανακτώ.

ξεδιαλύνω: ξεκαθαρίζω.

ξεθέωμα το: εξουθένωμα, μεγάλη κούραση.

ξεθεώνομαι: εξουθενώνομαι

ξεθρολεύγω: δημιουργώ άνοιγμα κάπου. Ξεθρολέψανε οι ποντικοί τον τοίχο και εμπήκανε μες στο σπίτι

ξεκακίζω: Αρχίζω να παίρνω επάνω μου. Εξεκάκισες καμιά ιχιά;

ξεκαντουνιάζομαι: εξουθενώνομαι. Θα ρίξομενε χορό μέχρι να ξεκαστουνιαστούμενε

ξελεμιστό το: το ντεκολτέ.

ξεμαντρίζω: βγάζω τα ζώα από τη μάντρα για να πάνε για βοσκή.

ξεμασκαλίζομαι: βγάζω το χέρι μου από χτύπημα ή τράβηγμα (ξε + μασχάλη).

ξεμασκαλίζω: κόβω κάτι με τράβηγμα. Ξεμασκάλισε τα κλαδιά του δέντρου.

ξεμερδίζομαι: όταν ανοίγουν τα πόδια από πέσιμο (ξε + μερί=μηρός).

ξεμερδισμένος ο: αυτός που του έχουν ανοίξει τα πόδια.

ξεμπουρδάρω: εμφανίζομαι.

ξεμπροβάλλω: εμφανίζομαι ξαφνικά.

ξεμωραίνομαι: χάνω το μυαλό μου (ξανά + μωραίνομαι).

ξενικός ο: ο χωριανός που ζει αλλού και επισκέπτεται το χωριό.

ξενομπασάρης ο: αυτός που φιλοξενείται (ξένος + αμπασά).

ξενορίζομαι: χάνομαι. Κίνησα νάρθω αλλά ξενορίστηκα και στράφηκα πίσω.

ξεουβίζω: ξεφλουδώ.

ξεουρίζομαι: παθαίνω εκδορές.

ξεπερασμός ο: αιτία για κάτι. Ήντα ξεπερασμός σ' έφερενε είπά.

ξεπορτίζω: πηγαίνω αλλού (ξε + πόρτα). Εξεπόρτισες πάλι;

ξερηή η: συνεκδ η κεφαλή. Άμα δεν ακούς ίντα σου λέω θα σου σπάσω τη ξερηή σου.

ξεροτρόχαλος ο: ο πετρόχτιστος, χωρίς λάσπη.

ξεσταλίζω: βγαίνω από το στάλιστρο.

ξεστρατίζομαι: χάνω το δρόμο.

ξεσυνερίζομαι: δίνω σημασία σε κάποιον.

ξεσφοντυλιάζομαι: παθαίνω οσφυαλγία, μου φεύγει ο σπόνδυλος.

ξεταλαϊάζω: τρομάζω (συνήθως σε ζώα). Επέρασενε σα ντη σφαίρα και εξεταλαϊάσενε τα ζα.

ξετελέματα τα: τα τελειώματα

ξετελεύγω: τελειώνω.

ξετονώ: καταφθάνω. Εξετόνισενε δα και ο Έργης σας.

ξετοπίζομαι: αλλάζω τόπο διαμονής.

ξετσιλιάζω: λιώνω.

ξετσιλιασμένος ο: ο λιωμένος.

ξετσούνισενε: άρχισε να τρέχει κάτι. Κύλισε το δώμα γιατί ξετσούνισενε και στάζει.

ξεφτέρια τα: τα εξαπτέρυγα.

ξεχαρβαλωμένος ο: ετοιμόρροπος.

ξινότυρο το: είδος μικρού τυριού.

ξιουρίζω: έκφραση για το πολύ κρύο: ξιουρίζει.

ξοδιάζω: ξοδεύω.

ξυκοζιάζω: κλέβω στο ζύγισμα με το καντάρι. Να τα ζυάσομενε αλλού ιατί εφτό ξυκοζιάζει.

ξυλοφεγγίζει: Όταν μπαίνει φως από κλειστό παράθυρο που έχει ανοίγματα.

ξωμάχος ο: ο βιοπαλαιστής.

ξωναύλικος ο: ο ξένος. Ήρθενε ένας τράος ξωναύλικος στο κοπάδι.

ξωϊρι το: εξοχικό.

ξώραφα τα: τα πρόχειρα παπούτσια με χαρακτηριστικό την εξωτερική ραφή.

[Επιστροφή](#)

Όμικρο

όθε: όπου

ολημεριο τζη μέρας: ολημερίς

ομορφοδούλης ο: αυτός που κάνει καλά την εργασία του.

όμπιο το: το πυόν.

ονιοί οι: οι γονείς.

όντε: όταν.

οριά η: η ουρά του ζώου.

ορμήνια η: η συμβουλή.

όρνιθα η: η κότα.

όρτου – όρτου (ιδιωμ): επίτηδες.

οϋΐζομαι: φονάζω δυνατά, στριγκλίζω. Την ήκουα που εουΐζουνταν.

ουλιά η: μικρή ποσότητα. Βάλε μια ουλιά κρασί.

ουριαμένα τα: βατεμένα. Επολέμανε η καμένη η κλωσσού μα τα μισά αυγά ήτανε ουριασμένα και δεν ενοΐζανε.

ούρνα η: η γούρνα.

ουρνί το: γουρούνι. Πάαινε να ταΐσης το ουρνί.

ουρσουζιά η: γρουσουζιά.

ουρσουζης ο: ο γρουσουζης.

όφος ο: ο γοφός. Ω πως με πονεί ο όφος μου.

όχεντρα η: η οχιά. Μη πας από εεικεί ιατί είναι μια όχεντρα.

[Επιστροφή](#)

Πι

πααινόρχομαι: πηγαينوέρχομαι.

πααίνω: πηγαίνω,φεύγω. Πάαινε από κεί: Πήγαινε από εκεί.

παημένος ο: αυτός που έχει πάει κάπου.

παλαμίζω: χτυπώ με την παλάμη ελαφρά το παιδί για κάποια αταξία του.

παναύρι το: το πανηγύρι.

παναϋριώτες οι: αυτοί που πάνε στο πανηγύρι.

πανέρι το: μεγάλο πλεκτό καλάθι.

πανιάρης ο: αδύναμος, άχρηστος, ψόφιος.

παούδι: παγωμένο, αυτό το νερό είναι παούδι.

παπούδι το: ο σπόρος του όσπριου.

παραλόϊ το: το αυλάκι που έφτιαχναν στο χωράφι για να φεύγουν τα νερά.

παραλύω: ξηλώνω. Επαράλυσενε το παντελόني μου γριά και θέλει ράψιμο.

παραμάσκαλα: κάτω από τη μασχάλη.

παραμοιάζω: ομοιάζω σε κάτι με κάποιον.

παραντούρισμα το: το στράβωμα το λάθεμα. Επαρानτούρισενε ο σουιάς και ήκοψα το χέρι μου.

παρασολιάζω: λιγουρεύω. Ίντα παρασολιάζεις; Γλιούδια.

παραστημός ο: η έξω πλευρά του χωραφιού, του χαλιού (παρά + στήνομαι=περιμένω). Πάαινε στο παραστημό να ξανοίεις το νερό μη εμώσει η πρασά.

παραστιά η: το τζάκι. Άναψες την παραστιά;

παρατζούβελος ο: παράξενος.

παρθιές οι: οι μερίδες.

παρλάρω: μιλώ (ιταλ. parlar=. Ομιλία). Ίντα παρλάρεις συνέχεια;

πάρτη η: το μερίδιο.

πασάλειμμα το: η μισοδουλειά.

πασαλείβομαι: λερώνομαι με κάτι.

πασαλείβω: λερώνω κάτι ή αλείφω κάτι.

πασεάρω: κάνω βόλτες, πηγαينوέρχομαι.

πασπάρα η: σαθρό πέτρωμα που τρίβεται.

πατάζω: πειράζω κάποιον.

πατελίδες οι: οι πεταλίδες.

πατινάδα η: γλέντι στο σπίτι των νεονύμφων την επομένη του γάμου (ενετ.madinada).

πατούχα η: η πατούσα.

πατσαούρι το: το πατσαβούρι.

πεθυμιά η: η επιθυμία.

πέμπω: στέλνω (αρχ.πέμπω).

πενταπόλι: όταν είναι ανοιχτά πόρτες & παράθυρα.

περαόθι: πέρα ως πέρα.

περαοθιάζομαι: γριπιάζομαι. Λινοφόρος ή βγηκες όξω και περαοθιάστηκες.

περατζάδα η: κεντρικό σημείο που γίνεται βόλτα.

περδιάρι το: περιβόλι.

περιχώ: καταβρέχω

περνοδιάβασμα: μονάδα μέτρησης του γάλακτος (1 περνοδιάβασμα = όταν καλύπτει το ξύλο του χαρκουτσιού βλ.λέξη).

πεσκέσι το: το δώρο (τουρκ. peskes).

πεσό το: το κρεβάτι, το ξάπλωμα

πετεινός ο: ο κόκορας.

πετριά η: το πέταγμα της πέτρας.

πηάδα η: το μεγάλο πηγάδι.

πηλιασμένος ο: αυτός που είναι σαν πηλός.

πητώ: πετάω νερό, φτύνω.

πικάζω: αντιλαμβάνομαι. Συνήθως στην αρνητ.μορφή: δεν πικάζει: δεν καταλαβαίνει τίποτε.

πίμητα : μπρούμητα, «σκούνταψε και πήε πίμητα»

πιπιλίζω: ρουφώ.

πιργιόνι το: το πριόνι.

πιτακώνω : συμπιέζω «πιτάκωσε το τσουβάλι».

πιταυτικού: επίτηδες «θαρείς και τόκαμες πιταυτικού» ή «ήρθα πιταυτικού».

πιτυλιά: σταγόνα, στάλα. Ιδιομ.: μια πιτυλιά=πολύ λίγο

πιτυλίζει: ψυχαλίζει. Εύρισε να δεις π' αρχίνιξενε και πιτυλίζει.

πιτίμια τα: τα απαραίτητα για το στρώσιμο τραπεζιού (μαχαιροπήρουνα, πιάτα κλπ)

πιτωτό το: πλακουτσωτό.

πλαπλακίζω: πλατσουρίζω. Επότιζα σήμερα και πλαπλακίζα όλη μέρα μες στ' αούδες.

πλαστήρι το: ξύλινο επίπεδο όπου επλάθοντο τα ψωμιά.

πλάτσα η: η πλατεία.

πλεμόνι το: ο πνευμόνας..

πλερωμή η: η πληρωμή.

πλερώνω: πληρώνω.

πλευριτώνομαι: κρυολογώ.

πλησμός: απορία

πόζα η: στάση. Κάνει την πόζα ντου.

πολεμώ: εργάζομαι, απασχολούμαι. Ίντα πολεμάς;=με τι ασχολείσαι;

πολύμι το: το σημείο κάτω από τη λινού που συγκεντρώνεται ο μούστος.

πονοκόβγεται: τρώει λαίμαργα (με κακή έννοια).

πορπατώ: βαδίζω.

πορτέλο το: το επάνω τμήμα της πόρτας εισόδου του σπιτιού.

πορτοϋρα η: η γυρίστρα.

πορυχομάζωμα το: το μάζεμα πορυχιών (χόρτων).

που και λίου: κάθε τόσο.

πού(λ)ος ο: στενόμακρο μικρό ψωμί (σαν φρατζόλα).

πούλουδα τα: χαμομήλια.

πούντα η: η γρίπη (ιταλ. punta).

πουντί το: το πέτρινο κάθισμα στη αυλή ή στη βεράντα (λατιν.pontis)..

πούοτα, πούοτις: πουθενά. Είδες πούοτις το ντουρά μου;

πούσι το: η πυκνή ομίχλη (τουρκ. pus).

πράζω: κινούμαι.

πρασά η: η πρασιά στο χωράφι..

προβατίνα η: θηλυκό πρόβατο άνω των 2 ετών.

προβόλι το: το περιβόλι.

προσνοούμαι: προβλέπω

προστιάδα η: πρόχειρο στέγαστρο κυρίως για τα ζώα.

πρυνιάζω: έχει πρυνιάσει=έχει σκάσει

πρώμια: πρώϊμα

πρωτοφούρني το: το πρώτο φούρνισμα της ημέρας στο φούρνο

πρωτό(γ)αλος ο: το πρώτο γάλα του ζώου μετά τη γέννα.

πρωτό(γ)εννο το: το ζώο που γεννά για πρώτη φορά.

πυθιά η: η πυτιά που πήζουν το γάλα.

πυρόμαχας ο : πέτρα του τζακιού. Ακούμπισε το τσικάλι στον πυρόμαχα.

πυροστιά η: η μεγάλη φωτιά στο τζάκι.

πυρώνομαι: ζεσταίνομαι.

[Επιστροφή](#)

Ρο

ραμπαούνες: μαύρα σύννεφα .

ράνισμα το: το βέλασμα των γιδοπροβάτων.

ρανίζει: βελάζει.

ργηθεόμπα μέσα ντου: Βρισιά=η οργή του Θεού να μπει μέσα του.

ρδίνια τα: τα πράγματα που θα πάρω μαζί μου.

ρδινιάζω: ετοιμάζω αυτά τα πράγματα

ρεβάρω: φθάνω, έρχομαι. Ερέβαρενε δα κι' εφτός εφέτι

ρέ(γ)ομαι: επιθυμώ, θέλω. Δεν τονε ρέεται καθόλου

ρεμπετίζομαι: φοβάμαι πολύ.

ρεμπουφουνιάζομαι: τσαντίζομαι. Ήρθενε κι' ήτανε ρεμπουφουνιασμένος και δεν ηξέρει καένα
ήντά'χει.

ρέμπω: τρεκλίζω, παραπατώ. Ήπιενε τόσο που επορπάθιενε και ήρεμπενε.

ρένιος:μακριά. Στου Φαρκαλουζά είναι ρένιος και δεν έρχομαι.

ρένομαι: πεπριφέρομαι. Που ερένουσουσ ολή μέρα.

ρέχουνας ο: η χαράδρα. Πρόσεχε μη πέσεις στο ρέχουνα.

ρημάζω: καταστρέφω. Το παράτησενε το χωράφι κι ερήμαξενε.

ρθουνίζω: Ανασαίνω βαριά. Μα ίντα ρθουνίζει ετσά;

ριγλάρισμα το: το γέμισμα, το καργάρισμα. Η στέρνα είναι ρίγλα.

ρίγλο: μονάδα μέτρησης του γάλακτος (1 ρίγλο = γεμάτο χαρκούτσι βλ.λέξη).

ριζάφτι: το κάτω μέρος του αυτιού. Τούριξα μια μες στο ριζάφτι.

ριζεάρω: περπατώ κάπου επικίνδυνα. Μη ριζεάρεις όξω όξω στον παραστημό.

ριζοκεραθιά η: η ρίζα των κεράτων του ζώου.

ρινιαστής ο: ο Ιούνης (δηλ. την εποχή που γίνονται τα ρίνια=οι αχτύπαλοι).

ριζιαργιά η: η γίδα που έχει αποβάλει (ρίχνω + αργός).

ρίφι το: το κατσικάκι.

ρόγος ο: όταν το χωράφι είναι έτοιμο για όργωμα. Σήμερα θέλει σκάψιμο που είναι στο ρόγο ντου.

ρόκα η: είδος μανιταριού που μοιάζει με ρόκα (γνεσίματος).

ροματζάρω: κάνω ρομαντική βόλτα (ιταλ.romanzo).

ρούδι το: ρόδι (αρχ. ρόϊδι)..

ρουκανίζω: μασάω κάτι σκληρό.

ρούπι: καθόλου.

ρουτσούνα η: μεταλλικό ή πήλινο καμπυλοειδές αντικείμενο που τοποθετείται στα δώματα και διευκολύνει την απορροή των ομβρίων υδάτων.

ρυάκας ο: το ρέμα, ο χείμαρος (αρχ. ρύαξ).

ρυάκουδοι οι: τα ρέματα.

Επιστροφή

Σίγμα

σάζω: φτιάχνω, ισιώνω.

σακατεύω: κάνω κάποιον σακάτη (τουρκ. sakat).

σαλαμούρα η: η άλμη (αρχ. αλς=αλάτι, τουρκ.salamura).

σαλεύω: ξεκινώ, κινούμαι (αρχ.σαλεύω). Σάλευγε: ξεκίνα. Δε σαλεύγει: δεν κινείται.

σάλιακας ο: το σαλιγκάρι (τουρκ salyavngoz).

σαλιάκοι οι: τα σαλιγκάρια.

σάματις: μήπως.

σάμι το: το σουσάμι (αρχ. σήσαμον, τουρκ. susam).

σάμπως: μήπως (σαν πως).

σαμώνω: βάζω σουσάμι στο ψωμί.

σάντουλος ο: ο νονός. Ίντα δώρο σούφερενε ο σάντουλάς σου;

σάοντες: μήπως, τάχα. Σάοντες και ήρθες πιταυτικού.

σαούνι το: σαγόνι.

σαρταίνω: πηδάω σε μήκος (ιταλ. Salto=πήδημα, άλμα).

σαρωνιά: η: η σκούπα.

Σαρώνω: σκουπίζω.

σατάς εκεί: εκεί ακριβώς.

σαχλί το: το μαλακό.

σβήστες οι(συνεκδοχ.): τα μάτια. Άνοιξε δα τσι σβήστες σου και διάβασε.

σβουρίζω: γυρίζω κάποιον ή κάτι γύρω γύρω.

σβούρος ο: η σβούρα.

σεκλετίζομαι: στεναχωριέμαι (τουρκ. siklet).

σέκος: σαστισμένος, αναισθητός (ιταλ. secco)..

σελάδι το: εύφορος τόπος στη βάση δύο λόφων.

σελέφι το: με το πασο του.

σημαίνω: χτυπώ (την καμπάνα, από το σήμαντρο).

σιά σιά: σιγά σιγά.

σιανά: σιγά.

σιέμαι: κουνιέμαι. Αξάνοιε πως σιέται και υλίζεται.

σιουντάρω: σιγοντάρω, βοηθώ.

σιουράτζα η: η σιγουριά.

σιρίμι το: λεπτές δερμάτινες λωρίδες που εχρησιμοποιούνται για το ράψιμο των παπουτσιών κλπ.

σιχτίρι: έκφραση επίπληξης (τουρκ. siktir).

σκαϊάζεται:τρομάζει.

σκαϊάζομαι: νευριάζω απότομα.

σκαλώνω: μπλέκω κάπου.

σκαμιά η: η μουριά (αρχ. συκάμινος=μουριά)

σκαμπάζω: .γνωρίζω, μαθαίνω. Ο κόπελος δε σκαμπάζει τίποτα.

σκανιάς ο: ο γύπας.

σκάντζα: αλλαγή, αντικατάσταση (ενετ.scangia).

σκαρφίζομαι: επινοώ.

σκας άδαρο: έκφραση που σημαίνει ότι προκαλείς αγανάκτηση στον άλλο.

σκληρό το: το σκληρό ψωμί.

σκληρίζω: στριγγλίζω.

σκόλη η: γιορτή.

σκολιανά τα: γιορτινά. Ετοίμασε τα σκολιανά να πάμενε στην εκκλησιά.

σκορδοκαΐλα η: το κάψιμο από σκόρδο,μεταφορικά ο καημός.

σκουδερέματα τα: οι διάφορες δουλειές του σπιτιού.

σκουδερεύω: νοικοκυρεύω, συμαζεύω. Μα ίντα κάνεις σήμερα; **-Σκουδερεύω.**

σκουλιά τα: τα μαλλιά. Εφάωθησανε και την ήπιασενε από τα σκουλιά και τσι τάβγαλενε.

σκουμίζω: μαζεύω. Ήμπενε μέσα και σκούμισενε.

σκουνταύγω: σκοντάφτω.

σκουρβουλιά η: μάζα. Άει μου Γιάννη κι' Άη Λια/ στείλε μου μία σκουρβουλιά/ νάχει δώδεκα παιδιά (στο μάζωμα των αγκαθιτών). Ήπεσενε η καμένη απού τη σκάλα και εείνεινε μια σκουρβουλιά.

σκουτέλα η: η πιατέλα η πήλινη.

σκουτέλι το: το πιάτο.

σκροπώ: σκορπίζω.

σκρουβελιάζομαι: σοριάζομαι.

σκρόφα η: η γουρούνα..

σκύβαλα τα: τα σκουπίδια.

σκυ(λ)όπετσος ο: αυτός που έχει σκληρό τομάρι., ο ανθεκτικός.

σμπαραίνω: πυροβολώ.

σμπάρος ο: ο πυροβολισμός.

σοβαΐάρω: επιδιώκω να συναντήσω κάποιον για να λύσω τις διαφορές μας. Τον σοβάϊαρα εχτές και τάπαμενε.

σοδιάζω: αποθηκεύω, μαζεύω.

σομάρι το: το σαμάρι.

Σοντέμπρης ο: Σεπτέμβρης.

σοπορτίζομαι: μαζεύομαι στο σπίτι. Ήλειπενε όλη μέρα και τώρα εσοπορτίστηνε.

σόρτα η: η όρεξη, η διάθεση

σουβλιάρι το: η φλογέρα.

σουλτάν μερεμέτ: ο ξυλοδαρμός. Τούριξα ένα σουλτάν μερεμέτ ια να μάθει.

σούρδης ο: ευκοΐλια. Τονε πάει σούρδης.

σούρδου-μούγδου: αναστατωμένα, ανακατωμένα. Τά'καμες σούρδου-μούγδου.

σουρντίζω: δε βλέπω καθόλου. Κάτσε να βάλω τα υαλιά μου για δε σουρντίζω=δε βλέπω καθόλου

σοφελιάζω: κλείνω καλά, εφαρμοστά (σοφέλιασε την πόρτα).

σπερνό το: ο Εσπερινός.

σπιθοβολώ: βγάζω σπίθες.

σπιθούρι το: σπυρί ερεθισμένο.

σπολάτε: ευχαριστώ. (Εις πολλά έτη). Σπολάτι στην αφεδιά σας.

σποράϊ το: σπαράγγι .

σταλίστρα η: σημείο όπου προφυλάσσει από τη βροχή.

σταμπάρισμα το: βρισιά. Γ... το σταμπάρισμά σου.

στανιός ο: με το ζόρι. Στανιός σου λέω πως πολεμάς.

σταυρώνω: οριοθετώ το χωράφι.

στενιάζω: επιπλήττω. Εστένιασα: επέπληξα. Τον εστένιασενε: Τον επέπληξε.

στέρνα η: δεξαμενή στο ποτιστικό.

στήνομαι: πετάγομαι. Μόλις μέδενε (με είδε) στήθηκεν απάνω. Στήνεται (για τα ζώα) = κλωτσάει.

στιαστά τα: τμήμα δρόμου του χωριού στεγασμένο με σπίτια από πάνω.

στίβγω: Στραγγίζω τα ρούχα.

στομούχι το: το σχοινί ή το πανί που δένεται γύρω από το στόμα του ζώου.

στούπα η: το παχύ χιόνι.

στουπίρω: μένω έκπληκτος.

στραβοδίβορτος ο: θεόστραβος.

στράγγα η: η σταγόνα (απ' το στραγγίζω). Επή να βάλω ρακί με δεν είχενε στράγγα.

στραμπούδα η: στρώμα παχύ από άχυρα ή άλλα ξερά χόρτα.

στραφυλίγκα ο: είδος ψηλού και νόστιμου χόρτου.

στρέφομαι: επιστρέφω, γυρίζω πίσω.

στρίποδα τα: τα ξύλινα στηρίγματα του κρεββατιού.

στριφτάρι το: σιδερένιος μηχανισμός της μπαστούρας που τη συνδέει με το σχοινί.

στροφιλιά η: τα τσαμπουρα που προορίζονται να βγάλουν τη ρακή.

σύγκαλα τα: τα λογικά. Έλα στα σύγκαλά σου.

συγγενοπέφτω: κοιμάμαι σε σπίτι συγγενών.

σύγκοντα: μαζεμένα.

συγκούρδουλοι οι: όλοι μαζί, μαζεμένοι.

σύγκρυο το: το ρίγος. Τον έπιασενε σύγκρυο.

συμπαίνω: βάζω ξύλα στο τζάκι.

σύμπιτοι: όλοι

συνεπαίρνω: βοηθώ. Έλα να με συνεπάρεις.

συνεργώ: πειράζω κάποιον. Μα **ιάντα** τονε συνεργάς.

συνορίζομαι: υπολογίζω κάποιον. Μη τον συνορίζεσαι: Μη τον υπολογίζεις.

σύντεκνος ο: κουμπάρος.

συντραλεύω: ανακατεύω. Συντράλευγε να μη καεί το γάλα.

συντραυλίζω: ανακατεύω τηγ φωτιά να ανάψει.

σύργιακο το: η περιοχή του ρέματος.

συρμαγιά η: η συγκομιδή

συρομαδώ: μαδώ κάποιον από τα μαλλιά.

συσκότεινα: σκοτεινιασμένα.

συχίζομαι: παθαίνω σύγχυση.

συχισμένος ο: ο στεναχωρημένος.

σύχριστος ο: ο πολύ βρώμικος.

σφαλώ: κλείνω καλά. Σφάλισε την πόρτα.

σφαιουργιά η: η τομή στο σφάγιο.

σφαώνω : τρώω. Σφάωσε: φάε (θυμωμένη έκφραση για το φαγητό).

σφλούγκουνας ο: ο πνεύμονας του ζώου.

σφόντυλας ο: σπόνδυλος. Με πονεί ο σφόντυλάς μου.

σφουγγαρίτης ο: είδος μανιταριού της Κωμιακής

σφούγγιο το: μακρύ ξύλο με πανιά στην άκρη του για να σέρνουν τα κάρβουνα από το φούρνο.

σφούνι: το: πήλινο δοχείο υγρών.

σφουνοκά(λ)αμο το: καλάμι για άντληση κρασιού στο σφούνι

σχιζομυαλίζομαι: χτυπώ στο κεφάλι.

σώθια τα: σωθικά, εντόσθια. Μούφαες τα σώθια μου.

σώνει: φθάνει. Να βάλω κι'άλλα άχερα στο στρώμα; Όχι σώνει.

σώνω: προλαβαίνω, φθάνω. Δε σώνω τα σκάμνα= δεν φθάνω τα μούρα. Ήτρεξα και τον ήσωσα=
έρτεξα και τον έφθασα

σωπλίζει: βρωμάει, έχει έντονη δυσοσμία.

σωχτυπώ: κακομεταχειρίζομαι κάτι ή κάποιον.

σώχυλο το: υπερπλήρες, μέχρι τα χείλια.

[Επιστροφή](#)

Ταυ

τακίμι το: το ζευγάρι, κυρίως στους οργανοπαίχτες (τουρκ. takim=ομάδα)

τάλε κουάλε: ολόιδιο (ιταλ. tale quale).

ταλιανίζω: χτυπώ άσχημα κάποιον. Άμα σε πιάσω θα σε ταλιανίσω.

ταράζω: κουνώ, ανακαταύω.

ταραχτής ο: εργαλείο από κατσάγριλα για το ανακάτεμα του γάλατος.

ταχιά: πρωί. αύριο ξεκινούμε ταχιά-ταχιά (αρχ. ταχέως).

ταχυτέρου: το πρωί, νωρίς. Να πας δα αύριο ταχυτέρου να ανοίξεις το νερό.

τελεύγω: τελειώνω. Ετέλεψες το πότισμα;

τέλι το: το λεπτό σύρμα (τουρκ. tel).

τετάρτι το: το ¼ του όλου.

Τετράδη η: η Τετάρτη. Ίντα μέρα έχομενε σήμερα; -Τετράδη.

τζαγκρουνιά η: το γρατζούνισμα, γδάρσιμο του δέρματος. Μα που ήμπλεξες και ε(γ)έμοσες τζαγκρουνιές στα χέρια σου;

τζαγκρουνίζω: γρατζουνίζω

τζάγκλα η: ο διασκελισμός. Είδες μια τζάγκλα που τονε έχει εϋφτός;

τζαγλάτος ο: αυτός που έχει ψηλά πόδια δηλ.ο ψηλός.

τζαμπάλι το: κουδούνι πλακουτσωτό.

τζαμπούνα η: πνευστό μουσικό όργανο σαν την γκάϊντα.

τζαναμπέτης ο: ο ιδιότροπος (τουρκ. cenabet).

τζάτζαλα τα: τα κουζινικά που είναι για πλύσιμο.

τζέρα η: εκδήλωση δυσαρέσκειας: Ήκαμε ντη τζέρα ντου=Εκφρασε τη δυσαρέσκειά του.

τζερεμές ο: η ζημιά (τουρκ. cereme).

τζιάρος ο: το τσιγάρο. Έχεις καένα τζιάρο ιατί μου τελιώσανε;

τζιγκούρα η: άγονο χωράφι. Δεν κάνει τίποτα, είναι τζιγκούρα. Αλλά και μέρος που βγαίνει νερό.

τζιγκρώνω: κρύνω πολύ, ετζιγκρώσα: κρύωσα πολύ.

τζιέρι το: το συκάτι (τουρκ. ciger).

τζιμπηνιά η: το τσίμπημα. Μούδωκενε μια τζιμπηνιά που με τζιμπόκαψενε.

τζιμποκαύγω: τσιμπάω κάποιον πολύ δυνατά.

ζιτζινάκι το: πολύ λίγο. Δός μου βρέ ένα τζιτζινάκι ιατί ληξεύγω.

τζιτζιόμος ο: αυτός που τα ψυρίζει, ο μίζερος. Είναι ένας τζιτζιόμος, όλα τα ψάχει.

τζόβενος ο: αυτός που κάνει τον ωραίος (ενετ. Ζοωεν).

τζούμπερο το: το ζωΰφιο, (μεταφορ. πολύ πονηρός) είσαι ένα τζούμπερο εσύ. **τζουρμπελέκια** τα: τα κατσαρολικά κλπ.

τηάνι το: το τηγάνι.

τηανίζω: τηγανίζω.

τίοτις: τίποτα. Ήρθενε και δεν ήφερενε τίοτις.

τοιμόεννη η: ετοιμόγεννη. Η ζούλα είναι τοιμόεννη.

του λό(γ)ου σου: εσύ. Μα του λόου σου είσαι και δε σε πρόσεξα;

τουλούμι το: το ασκί. Έμωσε τα τουλούμια κρασί να φορτώσεις το άδαρο.

τούτα-κείνα: (ιδιωμ) διάφορα.

τρα(γ)ίλα η: η μυρωδιά του τράγου. Πάαινε να πλυθείς ερά ερά ιατί βρωμείς τραίλα.

τραόπουλος ο: το αρσενικό ρίφι πριν γίνει ενός χρόνου.

τράος ο: τράγος. Μη πααίνεις κοντά στο τράο ιατί θα σε κουτουλίσει.

τρατάρω: κερνώ (ενετ. tratar). Έμπα μέσα να σε τρατάρω ένα λυοκουμάκι.

τράτος ο: η φόρα. Ήπηρενε τράτο και ήριξενε ένα σάρτο...

τράφος ο: πεζούλα, πέτρινο διαχωριστικό ιδιοκτησιών.

τραχάς ο: είδος τσεκουριού για το τεμαχισμό των καυσοξύλων.

τρεβόλι το: τυροκομικό σκεύος (μεγάλο).

τρεβολιά η: το περιεχόμενο ενός τρεβολιού (τυρί ή μυζήθρα).

τριζακόνωμα: ζαλίζομαι πολύ. Ήκατσα στον ήλιο και τριζακώθηκα.

τρόχαλος ο: το κενό μεταξύ των λίθων της μάντρας. Δέσε το γάδαρο στον τρόχαλο.

τροπάθια τα: ο τρύγος και το μουστοπάτι.

τσακουμάκι το: αναπτήρας με φυτίλι.

τσαλαβουτώ: πλατσουρίζω στο νερό (άτσαλος + βουτώ).

τσαλαμουρδίζω: κάνω κάποια εργασία πρόχειρα. Είπene da ότι θα σκάψει καλά το χωράφι μα ευτός το τσαλαμούρδισene και ίφιene=έφυγε.

τσαλαπατώ: πατώ άτσαλα κάτι ή κάποιον.

τσαλίμι το: φιγούρα του χορού.

τσαμπουνώ: ισχυρίζομαι κάτι σε κάποιον. Μα ίντα μου τσαμπουνάς πάλι;

τσανάκα η: η λεκάνη για τρόφιμα (τουρκ. canak).

τσαπαρικό το: η αρώστια.

τσαπερδόνα η: το ζωηρό κορίτσι.

τσάπισμα το: το σκάλισμα του χωραφιού.

τσαπούρι το: σκαλιστήρι με διχάλες.

τσάτρα πάτρα: πρόχειρα, όπως-όπως.

τσερμιάζω: παγώνω πολύ από το κρύο. Από το κρύο τσερμιάσανε τα χέρια μου.

τση: αντωνυμία=της.

τσίζω ή τσίνω: καψαλίζω (αρχ. σίζω=τσιτσιρίζω). Πάω να τσίσω τη κεφαλοποδιά.

τσικάλι το: το τσουκάλι. Μα ακόμα δεν ήβαλες το τσικάλι και είμαι αντωλιασμένος;

τσικνώνω: τσικνίζω. Σβήσε το τσικάλι ιατί ετσικνωσene τα φαί.

τσιλιάρης ή τσιλιό: η ευκοίλια Ήφαene πολλά τζένερα και τον ήπιαsene τσιλιάρης.

τσιλίκουρο το: το κατεστραμμένο ρούχο. Ήκαμες τη μπλουζα σου τσιλίκουρο.

τσίμα-τσίμα: ίσα-ίσα (το νερό ήφταsene τσίμα-τσίμα), ή άκρη-άκρη (επάαινενε τσίμα-τσίμα)

τσιμίσκι το: πλεκτό δοχείο από φυτά όπου πήζουν το τυρί (μικρό).

τσιμπίδα η: μεγάλη ψαλίδα για το κούρεμα των ζώων.

τσίνоро το: η βλεφαρίδα.

τσιουρίζω: δέρνω με βέργα.

τσίρος ο: το υγρό που μένει όταν πήξει το γάλα.

τσίφτης ο: ο σωστός άνθρωπος.

τσόλια τα: τα αποφόρια. Μα εϋφτά τα τσόλια θα βάλεις σήμερα;

τσολόχης ο: βρωμιάρης τσαπατσούλης. Μωρή τσολόχα είσαι και τάκαμες ετσά;

τσουριά η: το λίγο κατούρημα. Θα σου φύουνε τσουριές-τσουριές.

τσούλα η: η γίδα που έχει μικρά αυτιά.

τσουλαμπαδιά η: η γίδα με μικρά αυτιά και χωρίς κέρατα.

τσου(λ)ώνω: επικεντρώνομαι κάπου. Ετσού(λ)ωσενε τα μάθια ντου.

τωραϊά: ώρα ακριβώς

[Επιστροφή](#)

Υψιλο

ύρα η: Λιτανεία

υραποϋρίζω: τριγυρίζω. Υραποϋρισα από του χάμου: Τριγύρισα από εκεί κάτω

ύρευγε τα'αρδάχτι σου: γύρευε τη δουλειά σου.

υρεύγω: γυρεύω. Εμπρολίκεψενε μα δε υρεύγει να παντρευτεί.

υρίζω: γυρίζω. Υρίζω ύρω ύρω να σε δω αλλά τίσις.

ϋροβολιά η: ο γύρος στο χορό.

υρομάντηλο το: Το μαντήλι που έβαζαν γύρω από το μέτωπο, για να συγκρατεί τον ιδρώτα.

υρουλιάζω: γυρουλιάζω, γυρίζω από δω κι' από κεί

υρουλού η: (γυρουλού): αυτή που γυρουλιάζει (γυρίζει) και συνεκδοχικά η γρίπη γιατί μεταδίδεται εύκολα. Μα που ύριζες μωρή υρουλού πάλι; Ή: Δεν ήβγηκα όξω ιατί είχα τη υρουλού.

ύρω-ύρω: γύρω-γύρω.

υστερνά τα: τα γεράματα. Ως επίρρημα: αργότερα.

υχιά: μια υχιά = πολύ λίγο. Βάλε μου μια υχιά νερό.

υψέλη η: η κυψέλη.

Επιστροφή

Φι

φάδι το: το υφάδι.

φαίνω: υφαίνω (αρχ. υφαίνω).

φακίολι το: γυναικείο μαντήλι του κεφαλιού (ενετ. fasciola).

φамελίτης ο: ο οικογενειάρχης (ενετ. famil=οικογένεια).

φαούδα η: φαγωμάρα, τσακωμός. Έχουνε μέσα μια φαούδα από το μεσημέρι.

φάουσα η: ασθένεια και κατάρρα. Ε που να σε φάει η φάουσα.

φάραγγας ο: μεγάλο φαράγγι. Χρησιμ. και ως βρισιά: Όπου να ενεί φάραγγας.

φαφλατάρω: μαλώνω κάποιον, φλυαρώ. Βρε άστονε να φαφλατάρει μέχρι το βράδυ.

φαφλιδόνα η: έντομο με κεντρί που μοιάζει με σφήκα. Φύεται από ιτού ιατί θα σασε φάνε οι φαφλιδόνες.

φαφούρι το: το καλής ποιότητας, το καθαρό (τουρκ. firfir). Εϊνικενε ευτό φαφούρι.

φαωμένος ο: (κυριολ) χορτασμένος, (συνεκδ) γερασμένος, τελειωμένος.

φαώνομαι: τσακώνομαι. Τσι ήκουα που εφαώνουνταν όλη μέρα.

φελί το: φέτα. Κόψε μου ένα φελί ψωμί.

φελώ: αρέσω. Μα λέω πως δε τση φελάς καμένε.

φέτι: εφέτος. Δεν έχει εφέτι πολλές ελιές.

φιερώνω: αφιερώνω. Συνεκδοχικά σκορπάω κάτι.

φιλεύγω: κερνώ. Με φίλεψενε κάτι ωραίες αγλαδούνες.

φιλιότσος ο : βαφτιστικός. Πάω να δω και το φιλιότσο μου.

φλάρος ο: χρησιμοποιείται σαν βρισιά ή για παρατήρηση. Ίντα φλάρο θες πάλι;

φλούδια τα: οι φλούδες. Βάζε τα εϊπά τα φλούδια.

φνιδιάζομαι: αιφνιδιάζομαι ή με πιάνει ξαφνικός πόνος.

φοράρω: νικώ. Επαίξαμενε τάβλι και τονε φόραρα.

φούκλουδα τα: τα ξερόκλαδα για προσάναμα. Φέρε μερικά φούκλουδα ν'ανάξωμενε το φούρνο.

φουρναριά η: η φουρνάρισα.

φουρνέθιο το: μακρύ ξύλο με πλατύ σανίδι στην άκρη για να βάζουν και να βγάζουν τα ψωμιά από το φούρνο.

φουρνιάτικο το: η πληρωμή (σε ψωμί) για την χρήση του φούρνου για το ζύμωμα ψωμιού.

φουρνοπολεμώ: ασχολούμαι με το ψήσιμο του ψωμιού στο φούρνο.

φουσκιάζω: βγάζω φουσκάλες.

φουχθιά η: η χούφτα. Πάρε μια φουχθιά σταφίδες.

φούχι σιχαμός: Επιφώνημα σε μεγάλη βρωμιά.

φτάνω: χτυπώ. Μα ήπεσες μωρό μου και έφτασες;

φτενός ο: λεπτός (από το φθίνω). Φτενά-φτενά τα κόβγεις τα φελιά.

φτεύγω: φυτεύω

φτέψημο το: φύτεμα.

φτουρώ: επαρκώ, φθάνω.

φυάρι το: το πλευρό. Με πονεί το φυάρι μου.

φύει-φύει: η γρήγορη απομάκρυνση. Μόλις τον είδενε ευτός, όπου φύει-φύει.

φυλλάδα: το φυτό δάφνη.

φύρα η: η απώλεια, το χάσιμο (αρχ.φυρώ=λιγοστεύω). Είχενε πολλή φύρα το άλεσμα.

φυρός ο: ο κοκκινωπός. Πάω ια το Φυρό Σπίτι.

φωθιά η: η φωτιά.

φωθιοκαμμένος ο: κυριολ. ο καμμένος στη φωτιά, αλλά χρησιμ. Και ως βρισιά. Βρε φωθιοκαμμένε μα ίντα ήκαμες πάλι;

φωκλερίζω: φωτίζω ελαφρά.

[Επιστροφή](#)

Χι

Χαβάς ο: ο σκοπός του τραγουδιού, αλλά και η ρέντα, η επιμονή (τουρκ. hava = μελωδία. Του μιλώ εώ μα εκείνος το χαβά ντου.

χαβούζα η: το σημείο στο στάβλο που τοποθετούσαν την τροφή του ζώου (τουρκ. havuz). Βάλε στη χαβούζα χόρτα του αδάρου.

χαϊρι το: η προκοπή (τουρκ. hayir). Ια να δεις χαϊρι στη ζωή σου πρέπει να δουλέψεις σκληρά.

Χαλαμουντάρι: τελείως χαλασμένος. Η πόρτα είναι χαλαμουντάρι.

χαλί το: χωράφι ποτιστικό κυρίως.

χαλώ: γκρεμίζω

χαμάδι το: το φρούτο ή ο καρπός που πέφτει στο έδαφος.

χαμπάρι το: η γνώση για κάτι (τουρκ. haber).

χαμπαριάζω: παίρνω είδηση. Δε χαμπαριάζει καθόλου.

χαράκι το: η γραμμή, η ένδειξη. Αξάνοιε το θερμόμετρο σε πιο χαράκι είναι;

χαράμι: λέξη που δηλώνει μεταμέλεια λόγω αχαριστίας για κάποιον που έδωσε κάτι σε κάποιον (τουρκ. haram). Χαράμι σου το χωράφι που σου δώκα, ετσά που μου φέρθηκες.

χαρανί το: το καζάνι (τουρκ. harenî).

χαρκούτσι το: εργαλείο μέτρηση του γάλακτος (φλασκί κομμένο στη μέση εγκάρσια και προσαρμοσμένου κατά μήκος σε αυτό ενός ξύλου).

χαρκουτσίκια τα: σκεύη του νοικοκυριού.

χαρτώνω: μεταβιβάζω με συμβόλαιο.

χαρχαλώ: κάνω θόρυβο. Μα για αξάνοιξε ίντα είναι εφτό που χαρχαλεί στο παραστημό

χάση κόσμου: θεομηνία. Χάση κόσμου είναι σήμερα.

χάσκω: ανοίγω το στόμα διάπλατα. Χάσκα χάσκα νέ μου να σου βάλει ο παπάς την κοινωνία....

χασομερώ: δεν κάνω καμία δουλειά (χάνω + μέρα).

χάφτω: καταπίνω. Πως τά'χαψες ετσά γλήορα που κάβγουνε;

χαψά η : η χασιά, μικρή ποσότητα τροφής. Μια χαψά τάκαμες.

χεριά η: ποσότητα που χωράεις το χέρι. Σου μάζεψα μια χεριά πορίγια.

χερνό το: χοιρινό. Απού τη πόρτα σου περνώ και καμαρώνω το χερνό.

χερόβολο το: μια αγκαλιά στάχια κατά το θέρισμα (χέρι+βολεύω). Δέκα χερόβολα = ένα δεμάτι.

χεροδύναμος ο: αυτός που έχει δύναμη στα χέρια.

χεροτσικα(λ)ούδα η: είδος τσουκαλιού.

χιονιάς ο: όταν ο καιρός είναι πολύ κρύος, για χιόνι.

χληστό το: το παιχνίδι. Να δεις χληστό που κάνουνε, σα μικρά παιδιά.

χλιάρης ο: πηγή νερού μετά από βροχές.

χλιάση η: η θερμότητα της φωτιάς.

χλωρωσά η: τροφή από χόρτα ή ζαρζαβατικά. Έχεις καμιά χλωρωσά να φάμενε;

χολιασμένος ο: θυμωμένος. Μα ίντα τούκαμες και είναι πάλι χολιασμένος;

χολιώ: θυμώνω ή είμαι πικραμένος (αρχ.χολώ).

χοϋϊ το: η ιδιτροπία, η συνήθεια (τουρκ. huý).

χουχουλωμένος ο: ο κουκουλωμένος.

χοχλακίζει: βράζει. Πάαινε ερά ερά στη μπαραστιά γιατί χοχλακίζει το νερό στο τσικάλι.

χράμι το: κουβέρτα πλεκτή στον αργαλειό.

χρειασίδα τα: τα απαραίτητα (από το χρειά=ανάγκη). Αλλά και ειρωνικά ο μη χρήσιμος. Καλό χρειασίδι είσαι και συ : (συνεκδοχ) είσαι άχρηστος).

χρήζομαι: πασαλείβομαι, λερώνομαι. Μα που εχρήστηκες ετσά ιαδέ;

χρίζω: αλείφω (αρχ. χρίω).

χρουσαφλίδα η: η σαύρα (χρυσή + φλούδα). Ήπιασα οχτώ χρουσαφλίδες με αέλαμοι.

χταμπίζομαι: (σε ζώα) όταν τρομάζουν. Κάτι είδενε το μουλάρι και εχταμπίστηνε.

χυμώ: ορμώ. Εχύμηξενε απάνω μου το μαυρλύκωμα και παρά λίο να με φάει.

[Επιστροφή](#)

Ψι

ψακί το: το δηλητήριο

ψακωμένος ο: ο δηλητηριασμένος.

ψακώνω: δηλητηριάζω.

ψάχνω: ψάχνω. Μα ίντα ψάχεις εϊτού;

ψειρίζω: εξετάζω κάτι με λεπτομέρεια. Πολύ τα ψειρίζεις, σταμάτα πια.

ψεφιά η: το ψέμα. Όλο ψεφίες μου λες.

ψι(λ)οτρίχιος: παράξενος, ιδιότροπος. Πολύ ψιοτ'ρίχιος είνικες και όλα σου βρωμούνε.

ψύχαλο το: μια σταλιά, το ψίχουλο. Βρε δως μου κι εμένα ένα ψύχαλο ιατί θα μου πέσει

ψιψικιασμα το: όταν κατουριέται το παιδί επάνω του.Εψιψικιάστηνε πάλι τ'αδικημένο

ψόματα: ψέματα

ψουνισά η: η αγορά. Μα ια δε τα μαστρο Ιάννη κάτι ψουνισές που κάνει.

ψυχιάζω: έχω θάρρος. Δεν με ψυχιάζει να το κάνω εϋφτό.

ψύχιασμα: αντοχή.

[Επιστροφή](#)

Ωμέγα

ωνίδι το: η γωνιά του ψωμιού.

ώστε: ώσπου. Όστε να ζω θα σ' αγαπώ.

Επιστροφή